

ВІСНИК THE HERALD

-VISNYK

Свобода народам!
Свобода людині!

Спільно - політичний місячник

З М І С Т

Листопад зобов'язує	1
Росія — головний ворог. Слово Я. Стецька на XII конференції АПАКЛ в Сеулі	2
Ігнат М. Білінський — Прояснені обрії	6
М. Чировський — На ідейному безґрунті	10
Д-р М. Кушнір — Підстави національної культури	14
Григорій Кривда — Чорні маки (поезія)	18
А. В. Б. — На фронті проти головного ворога	19
Б. К. — „Тасмничий пан”	20
В. Архілох — Думки з доповіді п. О. Штуля	22
Олександр Дорда — На похміллі	23
А. В. Ведрій — Шириться фронт приятелів Воюючої України	24
Богдан Коринт — Малі держави і атомова бомба	25
Петро Кізко — У снігах тайги	27
М. Заклинський — Хосе Ортега-І-Гассет: Бунт мас	28
О. Керч — Наша американська письменниця	31
Події великі і маленькі	32

ОРГАНІЗАЦІЯ
ОБОРОНИ
ЧОТИРЬОХ
СВОБІД
УКРАЇНИ

ПЕРЕСТОРОГА

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДЯНИ!

Залишаючи рідні землі, окуповані московсько-більшевицьким ворогом, ми клялися стати речниками поневоленого українського народу перед народами вільного світу. Вірні цьому нашому приреченню, ми багато вже зробили в тому напрямі, щоб здемакувати забриханість Москви щодо „щасливого життя” українського народу в московській тюрмі народів, званій ССРСР.

Загрозована нашою працею, Москва завзялася парализувати нашу дію терором, підступом і брехнею. Твердих, незламних борців за українську Правду Москва ліквідує скритобивчними мордами, а загал нашого громадянства намагається розкласти підступними трюками „культурбміну” та хитрою пропагандою про „зміни в Україні”, змагуючи тим способом викликати серед української еміграції „зміновіховство”.

Таким трюком „культурбміну” є висилка до Америки „українського” танцювального ансамблю Вірського. Йі ціллю, згідно з пляном Москви, є:

1. Заграти на сентименті до українського танцю, замилити на цю московську імпрезу і зломити моральний хребет чесної української людини, яка клялася бойкотувати большевицьку Москву послідовно на кожному кроці й закликати до цього інших; внести серед українців дезорієнтацію і розкол.

2. Серед чужинців — створювати переконання, що а) Москва дозволяє українцям свободний розвиток культури; б) що вся українська культура це гонак, а науку й політику творять і ведуть в ССРСР москалі, бо українці це примітивне російське плем'я, що ще не виросло понад гонак; в) що українська політична еміграція у вільному світі, беручи участь в імпрезах висланої Москвою „української танцювальної групи”, виявляє апробату й задоволення відносинами в УССР.

Саме тоді, коли Москва рафінованими засобами нищить українські культурні цінності, коли вона примітивізує і спростає українську літературу й мистецтво, коли вона нищить українську мову і переводить насильну русифікацію України, коли винищує українську молодь і українських культурних діячів, коли вона карає за саме вживання української мови — Вірський, розгортаючи свою цинічну пропаганду, говорить про вільний український нарід і творення культурних чудес, при чому в пресі стверджує, що „... гастролі Державного заслуженого ансамблю танцю УССР збуджують громадську думку, привертаять ще більше уваги до Радянської України і до всього Радянського Союзу, сприяють поживленню діяльності української прогресивної еміграції...”

УКРАЇНСЬКІ ПОЛІТИЧНІ ЕМІГРАНТИ!

Чи Ви свідомі всього того? Чи Ви свідомі вповні того, що Вашою участю в організованих Московою імпрезах типу Вірського Ви помагасте жоретокому окупантові України здійснювати ті цілі, що про них ми згадали? Чи ради одного моменту насолоди українським танком Ви готові забути, що його танцює поневолена

українська людина під терором пагана московського окупанта? Чи Ви свідомі того, що, купуючи квитки на цю імпрезу, фінансуєте большевицьку пропаганду у вільному світі? Чи Ви дозволите на те, щоб ляскання гопака заглушувало крик остороги Вашого власного сумління?

Застановіться добре над справою, над наслідками. Поступайте як зріла політично, культурна спільнота, частина поневоленого Московою українського народу, а не як чуттєво переважлилена маса. Остерігайте всіх проти участі в підступно організованих Московою імпрезах, роз'яснюйте чужинцям дійсну ціль московської заті!

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ ГОЛОВНА УПРАВА — НЬО ЙОРК

ГОЛОВНА УПРАВА ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ В НЬО ЙОРКУ

повідомляє українське Громадянство, Членів ООЧСУ і Організацій Українського Визвольного Фронту, що відомий політичний і суспільно-громадський діяч та публіцист, ред. Борис Вітошинський у своїй поїздки по Америці відвідає такі місцевості з доповіддю на тему „ПЕРСПЕКТИВИ ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ”:

Гартфорд	неділя	23 жовтня
Бостон	середа	26 жовтня
Коговс	четвер	27 жовтня
Амстердам	п'ятниця	28 жовтня
Ютика	субота	29 жовтня
Спракюз	неділя	30 жовтня
Бінгемтон	п'ятниця	4 листопада
Рочестер	субота	5 листопада
Боффало	неділя	6 листопада
Міннеаполіс	субота	12 листопада
Чикаго	неділя	13 листопада
Палатайн	неділя	13 листопада
Чикаго-Південь	п'ятниця	18 листопада
Дітройт	субота	19 листопада
Йонг'ставн	неділя	20 листопада
Кентон	четвер	24 листопада
Клівленд	субота	26 листопада
Філадельфія	неділя	27 листопада
Ваппінгтон	п'ятниця	2 грудня
Балтімор	субота	3 грудня
Нью-Бронсвік	неділя	4 грудня
Брукліни	п'ятниця	9 грудня
Пассейк	субота	10 грудня
Гемстед	неділя	11 грудня
Джерзі Сіті	четвер	15 грудня
Йонкерс	п'ятниця	16 грудня
Ньюарк	субота	17 грудня
Нью Йорк	неділя	18 грудня
Асторія	четвер	22 грудня

До численної участі запрошуємо все Українське Громадянство.

ВІСНИК

ЛИСТОПАД ЗОБОВ'ЯЗУЄ

Сорок вісім років минає від тих історичних Листопадових Днів, коли нащадки хоробрих воїв галицьких князів Ростиславичів, Ярослава Осмомисла, Романа й Данила взяли в свої руки зброю і після 570 літ окупації створили Західньо-Українську Народню Республіку. Волею представників усіх західньоукраїнських земель — Галичини, Буковини й Карпатської України — вони об'єдналися 22 січня 1919 року з усіма українськими землями в єдину, соборну й самостійну Українську Народню Республіку із столицею в Золотоверхому Києві.

Незабутні для учасників і сучасників листопадові події, бої за Львів — зобов'язують не тільки „листопадове покоління”, що почасти відходять на візний снопик, але й сучасне покоління — довершити незакінчене Велике Діло.

Відзначаючи щороку день Першого Листопада і схилиючи голови перед героїськими подвигами листопадових борців, згадуємо той могутній, всенародній зрив, що його можна порівняти тільки із славною Хмельницькою, повстанням українського народу проти польської тиранії у 1648 році. Це був насправду великий момент всенародньої єдності, посвяти, жертвенності, героїзму, вірності аж до смерті своїй Батьківщині, що на її заклик піднялася вся Українська Земля із зброєю в руках і сказала своє тверде слово.

Зникли тоді дрібні непорозуміння, припинились суперечки, роздори, не було ані лівих, ані правих, „м'яких” і „твердих”, бо всі відгули голосу крові, що стукала до серця і кликала до боротьби.

Історія не занотувала тоді зрадників — одиниці національний фронт був тоді нашою силою й гордістю!

Упродовж затяжних змагань з підступним і жорстоким ворогом, який використовував усі можливі способи, включно із провокацією, брешню, перекручуванням історичних фактів і подій, фабрикуванням фальшивих вісток про „жорстокості українських банд над мирним польським населенням”, — українські війська доконували гудес героїства й самопосвяти. Перед переважаючою ворожою навалюю вони мусли покинути свою вузлу батьківщину, але зараз же з наддніпрянськими військовими формуціями рушили в славетний похід на Київ.

Український нарід Галицької Волости створив свій уряд, парламент — Українську Національну Раду, свою армію — УГА, широкорозгалужену адміністрацію, наладнав знищене війною економічне життя, — дав переконливі докази своєї державної зрілості, політичного і громадського вироблення, самодисципліни, національної солідарності. Ці великі прикмети листопадового покоління є для сучасного нашого покоління безцінним дороговказом.

Український нарід на рідних землях стоїть у затяжній, нерівній і виснажливій боротьбі за збереження себе від заглади, розпорошення, вимішання з гужими, ворожими нам елементами. Боротьба за рідну мову, рідну культуру, звичаї, традиції, за матеріальний добробут, за змогу розвиватися на всіх ділянках життя, — відбувається постійно, з великою енергією і завзяттям. Віримо, що наш нарід на рідних землях вийде з цієї боротьби переможцем і доб'ється свого природного права — бути своїм господарем на своїй землі.

Одне серед нашої еміграції, зокрема в Америці, країні найвищого в світі добробуту, позичає затиратися границя між добром і злом, між нашою національною працею і приманами во-

РОСІЯ — ГОЛОВНИЙ ВОРОГ

Слово Ярослава Стецька на XII Конференції АПАКЛ у Сеулі, листопад 1966, Корея.

Від імени ЦК АБН, від воюючої України і від себе особисто щиро вітаю XII Конференцію АПАКЛ з найкращими побажаннями успіху на новому етапі спільних шляхів у боротьбі волелюбного людства проти російського імперіалізму і комунізму, за національно-державну неза-

~~~~~

рога, що змагає до розкладу, деморалізації та повного розсварення нашої національної спільноти.

Для цього вдається ворог не раз до дуже жидких загіт і підступів, зокрема „культурбміну”, і, маючі до диспозиції гадюгі фонди з советської амбасади, баламутить збитих з пантелику краснодухів, духових бітників та малькотентів, що візно бунтуються проти всього свого, зате радо ідуть за голосом зрадливих сирен, як нетлі летять на „современні вогні”.

Прихильники советських „гостей”: Колосової з її бригадою, ансамблів Вірського, Мойсєєва та інших „гастрольорів” розвинули в останніх роках незвгайну активність, щоб забити намороки нашим людям, головно „неутральним”, які не займають виразних позицій у нашій дійсності, щоб розкласти нашу громаду, захитати одноцілий прогимосковський і проти-комуністичний фронт.

Віriamo, що всі ті советські загіт проминуть безслідно, як проминає пошесть, і знов проявляться наш політичний та громадський овид.

У листопадові дні пам'ятаймо про Героїв, які все, що мали найдорожшого, віддали на жертівнику Батьківщини. Нехай щось із листопадового Визвольного Духа перейде у наші серця на завжди, як дорогоцінна спадщина, як поклик сурми до бою — за гесь, за славу, за Український Народ, за Українську Державу!

Л и с т о п а д і в е ц ь

“VISNYK” — “THE HERALD”

Published by Organization for Defense of Four Freedoms for Ukraine, Inc.

Monthly except July and August when bimonthly. Second class postage paid at General Post Office, New York, N. Y.

Board of Editors

Address: P. O. Box 304, Cooper Station, New York, N. Y. 10003

лежність, особисту свободу і гідність людини через розвал російської імперії всіх барв і знищення комунізму всіх відтінків.

Сердечна подяка і признання належить за зорганізування цієї Конференції гостинній Кореї, де, подібно, як у геройському В'єтнамі та в Німеччині, знайшла своє застосування концепція двоподілу живих організмів націй, яка у світовому розмірі творить базу тимчасового співіснування поміж суперпотугами.

Як наслідок концепції двоподілу світу, була відсутність всякої підтримки воюючій Україні, коли три комуністичні держави, ССРСР, Польща і Чехо-Словаччина, уклали 12 травня 1947 року військовий договір для ліквідації Української Повстанської Армії, відмова підтримки в 1953 році німецьким і у 1956 році мадярським повстанцям, як також у 1953-1959 роках відмова підтримки у розхитаній післясталінській імперії в концтаборах Сибіру і Казахстану українських, балтійських, білоруських і інших в'язнів, які повстали проти чужонаціонального російського панування і комуністичної системи. Відповідна пресія на Москву, політична підтримка повсталим народам, як і в'язням, з можливо скинутою в концтабори зброєю, дали б шанси розпутати ланцюгову реакцію революційних зривів і зсередини, без атомової зброї, розвалити т. зв. ССРСР.

В обличчі цього передумовою перемоги над російським імперіалізмом і комунізмом в епосі дезінтеграції імперій і диференціації світу на національні, незалежні держави по всіх континентах є:

1) а) принципове занехаяння певними офіційними колами ЗДА змагання за насильну уніфікацію світу з єдиним світовим урядом;

б) зрвання із збанкрутованою реакційною засадою двополярності світових потуг, підтримуваної донедавна термоядерним монополем, в засаді зламаним новими атомовими потугами, і передусім завжди поборюваної окремою ні від кого незалежною політичною силою, могутнішою за термоядерну зброю в ідеологічній добі національно-визвольних воєн і революцій та громадянських воєн — уярмленими націями в

російській імперії і всьому комуністичному підприємному світі;

в) занехання певними офіційними колами ЗДА пляну біполярности світових потуг, згідно з яким після якогось типу перемоги над СССР він має бути перетворений на псевдodemократичну імперію, що послужила б ланкою для світової протинаціональної конструкції і гавувала б вибух національно-визвольного революційного вулькану уярмлених народів;

г) занехання погубної концепції, згідно з якою російська імперія може бути заборолом проти т. зв. жовтої небезпеки, бо ще ніколи в історії людства ніяку тюрму народів, навіть найбільш ліберальну, а тим паче найбільш тиранську, добровільно не захищали й не захищатимуть уярмлени в ній народи-в'язні;

г) відкинення великого московського обману про можливість спільного фронту із ЗДА і вільним світом проти червоного Китаю — обману, що є диявольським стратегічним маневром Москви, подібним до акту неагресії Сталіна з Гітлером з 23 серпня 1939 р., щоб у догідний для Москви момент стати проти виснаженого у війні Заходу по стороні червоного Китаю, відкриваючи йому шлях експансії на південь і південний схід з величезними, рідко заселеними територіями Австралії, Нової Зеландії і Нової Гвінеї;

д) врахування факту існування не агресивної вільно-китайської і агресивної червоно-китайської загрози, і через те можливість визвольної війни на суходолі через десант національно-китайських військ, підтримуваний вирішного значення фактом наявности активно променюючого ідейно-політичного і психоморального центру — Тайвані з справедливим соціально-політичним, аграрним і культурно-політичним укладом;

е) оцінка факту імпортованости з Росії комуністичної теорії і системи життя в Китаї, старовинну країну з культурою, опертою на суспільній етиці Конфуція, діаметрально протиставній своїм змістом комуністичній доктрині як антикитайській по своїй суті і трансформованій у соціально-політичний образ життя Сун Ят-сеном;

є) протиставлення офіційними колами ЗДА і великодержавами вільного світу тоталітарній

комуністичній протинаціональній конструкції Москви чи Пейлінгу єдности світу, базованої на національній засаді його організації, з респектуванням суверенітету кожного народу, без огляду на його величину, багатство, расу, з респектуванням його історичних, традиційних, культурних, соціальних, релігійних притаманностей, рівноправних і однаково вільних суверенних партнерів — основна ідейно-політична передумова перемоги. Це імплікувало б виразне і недвозначне визнання збоку ЗДА і всього вільного світу концепції розподілу російської імперії на національні незалежні держави всіх уярмлених націй у їх етнографічних кордонах.

II) В умовах продовжуваної збоку ЗДА політики, базованої на дотеперішніх ідейно-політичних премісах, було б помилковим розцінювати сучасний модус вівенді поміж світами демократії і тиранії виключно як вислід страху перед термоядерним знищенням, але в немалій мірі також перед розривною силою національно-визвольної ідеї поневолених націй, які спроможні зсередини, об'єктивовані в реальній революційно-визвольній чин, розвалити російську імперію і комуністичний режим відночас, якщо б СССР із своїми сателітами не мав фактичної гарантії непорушности меж свого панування на ялтинській базі, а в ширшому пляні, якщо б остаточною метою сильних кіл вільного світу не була нівеляція націй в якійсь антинаціональній конструкції з накиненим їм єдиним світовим урядом. Такий процес нівеляції націй і „зрівнялівки” многовидного живого образу з численними формотворчими підметами змісту і якостей людство ніколи не прийме, і власне з цих гльобальних протиріч закономірно може вибухнути термоядерна війна.

III) Не супертрести та суперконцерни і не найпрецизніші обрахунки компюторів вирішать обличчя майбутнього світу, навіть не всенищівна термоядерна енергія, але духова й ідейна революція світового характеру під знаком нації — відродженого патріотизму, під знаком людини — героїчного гуманізму, під знаком регенерації вічних вартостей незбагненної людської душі і духа, що є творцем наймодерніших технологічних досягнень, з волі і в пляні Всемогутнього Творця і гордої людини, яку жадна сила не упокорить перед матеріальним і тех-

нічним, з термоядерною бомбою включно, її ж винаходом. Це і є основна передумова переможної політичної офензиви волелюбного світу проти світу деспотії і рабства, яка об'єктивується в сучасній ідеологічній і термоядерній добі в стратегії теж фізичної сили — **національно-визвольних революціях і війнах, у повстанчій стратегії на території, контрольованій ворогом, проти якого повстає уярмлена нація.**

IV) Розхитування чужонаціонального, російського панування в імперії не є вислідом політики т. зв. мирної коекзистенції, яка збоку Москви диктується, зокрема, безперервним тиском національно-революційних сил уярмлених народів з Україною на чолі і служить як період передишки, щоб гамувати і здавлювати революційно-визвольні, нестримні динамічні процеси, але є вислідом спертої на власні сили революційно-визвольної боротьби України, Кавказу, Туркестану, Білоруси, Мадярщини, Румунії, Болгарії, Польщі, Словаччини й усіх інших поневолених народів. Натомість економічна й інша підтримка ССРСР та його сателітів збоку Заходу є закріплюванням панування тиранів, а не поміччю народам у їх визвольній боротьбі.

V) Стратегічно-мілітарна розв'язка світової кризи, як вислід з'ясованої вище політично-визвольної концепції, лежить у національно-визвольних революціях і війнах уярмлених російським імперіялізмом і комунізмом народів, спертих на їхніх історичних, традиційних самотностіях політичних, культурних, релігійних, світоглядних, соціальних, економічних, що виростають з протиріч многонаціональної імперії і протиприродної, зброєю накиненої, чужої комуністичної системи — при наявному реальному факті-відношенні людських сил 1:3 в користь неросійських, уярмлених народів. Змістове визначення цих революцій — це є зудар двох протиставних образів життя у кожному його аспекті російського і неросійських народів. І гарантія успіху лежить якраз в уможливленні і підтримці вільним світом всебічного власнопідметного розгорнення в усіх царинах життя і творчості наступального революційного процесу, завершеного національними, синхронізованими, координованими збройними масовими повстаннями. Отже, поглиблювання протиріч і скріплювання власнопідметного

офензивного спротиву уярмлених націй, а не гальванізація вільним світом панування тираній — це є на потребу. Ставка на т. зв. лібералізацію тираній, контрольовану самими деспотами, як шлях визволення, є обманом і протиріччям самим у собі.

VI) Концентрація офензивної визвольної акції Заходу на народи, уярмлені в російській імперії, допомога в розгортанні революційних зривів в її середині, наступальна дія на Москву і її імперію, а не тільки стримування агресії на периферіях і вмотування себе в периферійні війни і льокальний їх відпір, а передусім удари в ахілліву п'яту ворога через **підтримку національно-визвольних революцій** — це є шлях перемоги і ключ до розв'язки периферійних конфліктів.

Перенесення національно-китайськими збройними силами революційно-визвольної війни на китайський суходіл, щоб розлутати там революцію, перенесення і підтримка визвольної революції в Північному В'єтнамі з безкомпромісовою візією соборного, суверенного В'єтнаму, в Північну Корею, з цією самою ідеєю інтегральності суверенної нації без ніяких межових 17-их чи 38-их паралель та без накидування будь-якою потугою свого способу життя, а передусім одночасний фронт проти обох тиранів Москви і Пейпінгу в спільному таборі з уярмленими ними націями за цілі уярмлених націй — це шлях до генеральної, остаточної перемоги на кожній периферії, в кожному об'єкті агресії ворога, чи то у В'єтнамі, чи на Кубі.

Визвольні війни і революції апріорно елімінують термоядерний елемент війни, бо, з природи речі, зокрема на окупованій землі, в них сплітаються у боротьбі сили окупанта і сили нації, що повстає за волю. Слушно зазначає відомий британський військовий теоретик Б. Г. Ліддел Гарт, що атомові бомба дуже непевний „засіб здавлювати повстання, бо вона може стати смертельною для обох сторін. Вона не є ані добрим поліцистом, ані добрим пожежником, ані корисним прикордонним сторожем”.

Натомість сливе кожна велика імперіялістична війна буде майже закономірно термоядерною в меншому чи більшому розмірі.

VII) Світова протиросійська і протикомуністична, тобто антиімперіялістична Ліга за національно-державну незалежність, особисту свободу і гідність людини, маючи основною метою розвал російської імперії на незалежні національні держави і знищення комуністичної системи всяких відтінків одним із головних завдань повинна мати створення другого протиросійського, протикомуністичного, тобто протиімперіялістичного, фронту у вільному світі, як суттєве доповнення і вирішну підтримку революційно-визвольної боротьби уярмлених російським імперіялізмом і комунізмом націй, тобто першого фронту світової боротьби проти сил зла, знищення і руїни, ідентифікуючи свої цілі з цілями боротьби уярмлених націй, а не накидаючи їм ніяких непередрішених формул. Мавши теж у вільному світі політично-концепційну базу, однодушно схвалену Конгресом ЗДА, як напрямну визвольної політики волелюбного американського народу, в законі 86-90/1959 про розвал російської імперії і комуністичної системи рабовласництва та деспотії, і з'ясовані вгорі позиції АБН, тобто всіх уярмлених тираніями націй, як теж багатющий досвід і ідейні позиції АПАКЛ, ІКОК, ЦІЯС, — Світова Ліга без участі російських еміграційних петрифікаторів тюрми народів під іншою, як комуністична, вуалькою, могла б у немалій мірі спричинитися до перемоги сил добра, справедливості, волі, національної незалежності над силами зла, визиску, воюючого безбожництва, колоніялізму, рабства і тиранії. Було б помилковим забувати, що у періоді, коли Москва і Пейпінг ще не мали атомової зброї, офіційні кола західних потуг відмовилися не лише від активної підтримки визвольних революцій в уярмлених країнах, але навіть від декларативної солідаризації з їх цілями. Це означає, що відсутність підтримки визвольної боротьби уярмлених націй мала досі інші причини, як страх перед термонуклеарним Армагедоном.

Звідси не лише неуспішність, але й фактична відсутність суттєвої психологічної війни Заходу проти комуністичної деспотії і такий наявний курйоз, що на ізольовану від ССРСР Альбанію Захід і досі не був спроможний поширити царства волі, але Пейпінг уярмив безпардонно прикордонний Тибет, а Москва перед во-

ротами Нью Йорку взяла в орбіту свого впливу Кубу. І тому годі говорити, що Захід в ідейному наступі! В обличчі такої дійсності як же переконливо звучать слова замордованого Москвою в 1963 році молодого українського поета Василя Симоненка, звернені до України: „Хай мовчать Америки й Росії, коли я з Тобою воюю!”

Мілітарно і економічно протиставною Москві і Пейпінгові силою міг би бути Вашингтон, але ідейним і політичним вулканом, що розриває червону імперію і її режим, є Київ, пробойовик концепції АБН, є Тайвань — острів надії і свободи, що променює на китайський суходіл і пориває людей, зокрема й тих, що носять ворожу зброю. І раніше чи пізніше зникне зусиллями всього корейського народу і спільного фронту волелюбних народів 38-ма паралелля, поперез яку зримо й незримо променює ідея волі і справедливості з півдня, з'єднається героїський волелюбний народ в одній, соборній, вільній, незалежній, щасливій Кореї. Цього не тільки бажає корейській нації, але з цього напрямі й працює Антибольшевицький Блок Народів, об'єднані в ньому національно-визвольні революційні організації уярмлених націй.

Хай живе вільна, незалежна, об'єднана Корея!

Хай живе спільний фронт всіх волелюбних народів і людей світу за розвал російської імперії на національні незалежні держави і знищення комунізму в усьому світі!

За незалежність народів! За свободу людини!

При такому наступі на нас ми не можемо прийти в Україну з порожніми руками. Завданням наших учених, письменників, журналістів та інтелігентів, що живуть у вільному світі, не гаяти часу, але оновити в освіжених формах всі заборонені й перекручені червоною Москвою деталі історичної правди про Україну. Від світла тієї правди розвіються тумани московської брехні перед очима ошуканих земляків наших і гнів їх створить обманцям новий Конотоп.

Степан Ленкавський

Ігнат М. Білинський

ПРОЯСНЕНІ ОБРІЇ

(На маргінесі ІХ Конгресу Українців в Америці)

I

У пресових звідомленнях про хід нарад ІХ Конгресу українців в Америці, зокрема в аналізі світел і тіней Конгресу, дається завважити, що майже всі автори роблять висновки головно на основі розгляду поведінки „більшости” і „меншости” делегатів в емоційно-напруженій атмосфері нарад Конгресу, яким дорікають за такі чи інші тактичні „помилки”, — меншості за те, що не склала іспиту громадської зрілості і втекла з поля бою, а більшості — що до цього допустила.

Багато говориться при цьому про належне розуміння демократії, толеранцію поглядів і вимог меншости, намагання одного середовища домінувати в житті громади, зрозуміння методів політичної боротьби, джентлменство, про основи нашої єдності й інше. Дехто висловлює критичне здивування, мовляв, відмова деяких організацій увійти в склад керівних органів УККА є незрозуміла, коли взяти до уваги, що Конгрес одноголосно схвалив усі резолюції, отже така відмова була зумовлена не політичними міркуваннями, а лише амбіціями окремих організацій зайняти ключові позиції в Екзекутиві УККА.

Окремі автори, обмірковуючи проблему національної єдності, висловлюють протилежні погляди, — одні вважають, що така єдність донедавна потрібна і до здійснення її треба послідовно змагати, бо жадне українське політичне середовище не спроможне взяти на себе повної відповідальності за цілість збірного життя спільноти, — інші твердять, що „єдність”, це ілюзія, недосяжний ідеал, який ще ніде не був здійснений, що єдність у нас просто неможлива, бо політичні цілі окремих угруповань діаметрально протилежні і їх не дається звести до спільного знаменника.

Єдності у нас ніколи не було — кажуть вони, а засада пропорційного представництва в коаліційних об'єднаннях себе не виправдала, і тому треба нам прийняти засаду вироблених

парламентарно народів, даючи більшості нагоду здійснювати її пляни і програми, при чому за меншістю залишається повна нагода виявляти помилки більшости, критикувати її і таким робом інформувати суспільство, апелювати до нього і формувати його опінію.

Обмірковуючи проблему єдності, деякі автори аргументують її надто механічно, забуваючи, що єдність можлива тільки між органічно співзвучними елементами, а тому не про єдність може йти тут мова, а про громадську і політичну зрілість провідної верстви в устійненні головних спільних цілей і способів співпраці для їх здійснення.

На такій засаді співпраці різнорідних суспільно-політичних елементів у здійснюванні визначених статутом і Конгресами цілей та завдань діяв і діє УККА. І така співпраця на форумі УККА донедавна потрібна, якщо він має залишитися верховним представництвом всієї української спільноти в ЗДА.

Не зважаючи на різні труднощі, зокрема на початковому етапі пригашування партійних пристрастей та амбіцій окремих груп, часто неспівмірних з їхніми силовими і політичними спроможностями, УККА мав незаперечні успіхи у своїй дії, які приносили користь українській спільноті в Америці та популяризували українську визвольну справу, а тому й викликали протидію большевицької агентури й різних чужих, ворожих нам сил, що Україну трактують як традиційну частину Росії, а майбутнє людства вбачають у перемозі комунізму над християнізмом і демократією.

Вплив тих сторонніх сил не залишився без наслідку на поставу і дію деяких груп в українській громаді, які, при „круглих столах” почали пропагувати ревізіоністичні концепції та влаштовувати приязні зустрічі з висланцями советського режиму, намагаючися одночасно інфільтрувати керівні органи УККА з метою звести його дотеперішню політику із самостійницьких національно-визвольних позицій на реалітетно-коекзистенційні, що привело на фо-

румі УККА до гострих дебат та схвалення постанов із засудом таких реалітетно-коекзистенційних тенденцій.

В атмосфері схрещення політичних концепцій іншла підготовка до ІХ Конгресу українців в Америці, і тому події, які мали місце на Конгресі, не були випадкові чи спричинені виключно тими чи іншими „помилками” в підготові або вирішуванні окремих питань, як це дехто поверховно насвітлює. Ці події були наслідком продуманого перед Конгресом пляну довести до роз'єднання та послаблення УККА і створення нових фронтів у громаді, про що виразно писали реалітетники у своїх пресових статтях і заявах перед Конгресом. Їхнім провідним гаслом було: Доволі мітичної єдності, треба розколоти громаду, а тоді наново її об'єднувати!

Окрему роль відіграв у цьому створений ними перед Конгресом „комітет громадської єдності”, який за час своєї короткої „об'єднуючої” діяльності, зокрема під час Конгресу, ввів довести до громадського роз'єднання.

Тому в шуканні причин та в аналізі й оцінці успіхів і невдач Конгресу треба виходити з політичних, а не формально-правних чи механічних міркувань. Конгрес мав стати форумом для обміркування і перевірки змісту праці УККА і його політики. Таким він, на жаль, не став. Не маючи відваги з'ясувати свої ревізійні концепції перед представниками української громади і відповідально визнати опісля постанови Конгресу як зобов'язуючі всі складові частини УККА, реалітетники участі в Конгресі не взяли (хоч діла в кулоарах), а конструктивна „опозиція” не спромоглася на проблематичну дискусію, підмінюючи її зведенням поррахунків з окремими людьми чи групами та торгами за ключові пости в Екзекутиві УККА.

II

Не применшуючи значення недостач Конгресу і їх наслідків, які, при добрій волі і зрозумінні першочерговости загального інтересу української справи, знайдуть відповідну розв'язку, Конгрес, все таки, перейде в історію суспільно-політичного життя українців в Америці, як один з найбільш політично успішних. Це ж уперше на Конгресі УККА делегати різ-

них політичних переконань знайшли спільну мову в оцінці й підході до розв'язки політичних проблем, часто контрверсійних і трудних для узгодження.

На прояснення політичних обривів мала, між іншим, свій вплив неприсутність на Конгресі реалітетників, які своїми ревізійністичними концепціями орієнтації на культобмінну коекзистенцію з УССР та приязні зустрічі з висланцями советського режиму внесли в громаду елементи розладу, взаємного недовір'я і роз'ятрювання пристрастей, а заперечуванням дотеперішніх самостійницьких принципів політики УККА створили атмосферу, пригожу для назрівання радянофільства.

У відповіді на питання, яка політична суть цих ревізійністичних концепцій і до чого змагають реалітетники, треба шукати причин загострення атмосфери на форумі УККА, що мало свій вплив і на хід та вислід Конгресу, коли одна націоналістична політична група перебрала на себе роль захисника їхніх інтересів.

Обгрутовуючи свою нову коекзистенційну „віру”, ревізійністи виходили із заложення, що ставка на будь-які національно-визвольні революції в СССР, зокрема на революційно-визвольну боротьбу українського народу в Україні, збанкрутувала, і ніякого підпілля в Україні вже немає. Закликаючи до формування української політики на засадах політичного реалізму, на ділі — реалітетного коекзистенціалізму, ревізійністи сугерували переоцінку дотеперішніх політичних позицій УККА по лінії нав'язування визвольної боротьби українського народу до змагу за незалежнення УССР, як існуючої української держави, що є континуацією Української Народньої Республіки.

Усякі мрії про визвольну боротьбу поневоленних народів та про розчленування Російської імперії, стверджували вони, є мріями стятої голови. Парадоксально, абсурдно, нерозумно виглядає політика УККА, що рекомендує орієнтацію на шляхи і сили, які є незгідні з інтересами ЗДА та їх політичної філософії, які йдуть урозріз з офіційним курсом американської політики!

В час, коли Папа Римський приймає представників держави, яку УККА збирається розчленувати, в час, коли Франція укладає спіль-

ний плян вирішувати долю Європи не з ЗДА, а з Москвою, в час, коли світова опінія осуджує воєнну авантюру ЗДА в Південному В'єтнамі — провід УККА все ще надіється, що світ можна впорядкувати на „здорових”, „християнських” і „моральних” засадах.

Про яке визволення можна тепер говорити? — питають реалітетники. — Про розвал совєтської імперії та побудування на її руїнах самостійних держав, в тому й Українї?

Це мрія, стверджують вони у своєму духовому дефетизмі, далека від реальної осяжності, і було б ворожитством ставити карту на неминучий такий розпад.

Комуністичний світ і Захід, а головне Москва і Америка, прийшли до переконання, що дальше загострювання відносин між ними некорисне для їхніх інтересів, гож доводиться шукати шляхів порозуміння та коєкзистенції! Політика мирної коєкзистенції є політикою, яку акцептують не тільки кремлівські провідники, але під якою підписуються уряди ЗДА й інших держав, Об'єднані Нації та Католицька Церква. Тому треба плянувати шляхи і дороги нашого визволення, обчислені на мирну коєкзистенцію, бо така політика логічно оправдана в сучасних умовинах. Треба наладати з совєтськими народами культурний обмін, скріпити з ними торгівлю — бо така політика „будування мостів приязни” до народів комуністичного бльоку йде на користь вільним народам і гарантує їм остаточну перемогу над диктатурою! Українська еміграція не повинна розцінювати такої політики негатиивно та еґоїстично, бо в українському інтересі якнайширше використати політику коєкзистенції, зокрема культурний обмін.

У світлі цього — твердять реалітетники — політика **УККА** повинна пов'язуватися з концепцією „будування мостів”, вживати заходів у справі встановлення дипломатичних взаємин між УССР і Америкою, як теж створення консулятив УССР в Америці, в рамках культурного обміну влаштовувати зустрічі з совєтськими висланцями і цим вести політику, що мала б зв'язок з сучасними вимогами українського народу!!

Не треба боятися того, кажуть реалітетники, що Москва при помочі т. зв. „культобміну” та контактів буде намагатися просувувати у віль-

ний світ свої ідеї та впливи, бо українська людина не піддається большевицькій агітації. **УККА** в своїй політиці повинен спиратися на ліберальні та ліві елементи, бо українська справа потребує приятелів всюди, і відмежуватися від правих екстремістів. Політика УККА повинна пов'язуватися з рушійними поступовими силами сучасної Америки і виходити з реально-го ґрунту.

Коли додати ще до цього відомий меморіал М. Лебеда до ОН, в якому він закликав визнати УССР українською самостійною державою, чи його заяву під час інтерв'ю в Австралії, мовляв, він був би щасливий бачити Україну у вигляді тітовської Югославії, як теж навести цитату із статті члена лівого крила УРДП В. Бендера в офіційній УРДП „Українських Вістях” із серпня ц. р., де він стверджував, що „Радянська суверенна Україна за змістом, а не за формою, Радянська суверенна Україна з усім її революційним надбанням, ось за що сьогодні бореться аванґард народу, і наше завдання є цей аванґард конструктивно підтримати!..”, — коли нарешті вказати на диверсію „круглостільників”, які у своєму наближенні до УССР зайшли вже так далеко, що вважають можливим для себе прилюдно зустрічатися в готелях з большевицькими агентами, членами Місії УССР при ОН, — тоді не буде ніякого сумніву, де стоять сьогодні ідейно й політично ті, хто намагався звести політику УККА на манівці реалітетно-коєкзистенційного капітулянтства.

III

Викликавши заколот в українській політичній думці, реалітетники намагалися вмовляти в українське громадянство, що їхні ревізіоністичні концепції піддержують широкі кола з-посеред інших політичних угруповань, зокрема української інтелігенції. Цій їхній фальшивій пропаґанді завдав нищівного удару IX Конґрес, який однозгідним голосом делеґатів з усіх осередків українського поселення в Америці, членів різних громадських і політичних організацій та установ засудив і відкинув реалітетно-коєкзистенційні концепції, що заперечують і ломлять самостійницькі принципи, як шкідливі для українського національного інтересу, зокрема для визвольної справи українського народу.

Підтверджуючи постанови попередніх Конгресів та схваливши дотеперішню політику УККА, Конгрес дав належну відповідь реалітетникам, займаючи в резолюціях становище до актуальних політичних проблем українського життя в Америці та до сучасного стану в Україні. Характеризуючи цей стан, Конгрес ствердив, що:

Українському народові, який тому 46 років мав свою суверенну державу, більшовицький імперіалізм збройною силою знищив цю державу, а для замилення очей світу Москва створила фікцію державності УССР, яка не є самостійна і є позбавлена суверенних прав, бо фактичний центр влади є не в Україні, а в Москві;

УССР не є твором українського народу і не служить його потребам. В УССР український народ позбавлений не тільки основних свобод, але навіть тих прав, що їх гарантує Конституція ССРСР і УССР, бо вся влада є в руках монопольної Комуністичної Партії Советського Союзу. В УССР український народ є змушений працювати для ворожого йому цілей російського імперіалізму;

КПСС увесь час веде і веде наступ на всі українські національні, політичні, релігійні, наукові, літературні і культурні надбання під заслоною теорії злиття націй. Ця партія у наступі на українські церкви та культурні надбання і на духову самобутність української нації уживала й уживає всіх родів засоби, включно до терору, арештувань, засланих і розстрілів. Окупаційний московсько-комуністичний режим в Україні провадив і провадить економічну експлуатацію України, як її природних, так і духових та фізичних сил народу;

Цей режим в Україні відрізував і відрізує український народ від зв'язків з вільним світом і його народами, а вислав і вислає закордон тільки свої партійні делегації. Зокрема цей режим вислав такі делегації з метою ширити заколот і розкладати українську спільноту у вільному світі. Тому Конгрес висловлюється рішуче проти будь-яких приязних контактів з такими висланниками советського режиму;

Цей режим в Україні використовував і використовує формально-державний статус України під назвою УССР, а в тому також її теперішній статус в Об'єднаних Націях, як заслону для екстермінаційної політики і колоніального поневолення України. Цей режим веде московщення українського народу під маскою створення „советського народу”.

В окремій резолюції Конгрес перестерігає американський народ і уряд проти т. зв. „культурного обміну”, що його Москва використовує для підривних і пропагандивних цілей у віль-

ному світі, переслідуючи і знищуючи на ділі будь-який вияв національного духа і традицій в культурі й мистецтві окремих народів в ССРСР, зокрема в Україні.

Глибоке політичне значення одноголосного схвалення резолюцій вимовно віддзеркалене в розпачливій реакції одного з речників реалітетників Т. Лапачака, який у статті „Після ІХ Конвенції УККА”, в „Українському Житті” ч. 34, таврує за це делегатів і стверджує, що „така однозгідність є виявом нашої або тоталітарної ментальності, або впливом тоталітарного внутрішнього терору!!”

Неспроможний автор у своїй духовій фрустрації усвідомити, що ця однозгідність делегатів різних політичних переконань була впливом глибоко відчуті небезпеки ворожої диверсії з метою зневалізувати, інфільтрувати й розкласти українську самостійницьку спільноту у вільному світі, як теж виявом політичного розуму делегатів в оцінці шкідливих реалітетно-коекзистенційних концепцій.

Це — трагічна річ, що в похміллі коекзистенційної гарячки і радянофільської лихоманки реалітетники не усвідомлюють, що ціллю заініційованої Москвою політики коекзистенції є приспати країни вільного світу в почутті фальшивої безпеки, розкласти і порізати їх, щоб опісля фізично знищити ще досі вільні країни.

Це саме стосується й до української національної спільноти у вільному світі і політика УККА, яка змагала б до визнання УССР українською державою та нав'язання з нею дипломатичних взаємин чи утворення консулятів УССР закордоном, лише зміцнювала б московсько-советський режим в Україні й вела б до визнання советсько-московської окупації України та заперечення державно-творчих Актів 22 січня, а зокрема в випадку консулятів — до кваліфікації України як адміністративної частини Росії, бо консуляти встановляла б Москва за домовленням з Вашингтоном.

А до чого веде „політика” приязних зустрічей „круглостільників” з большевицькими агентами з Місії УССР при ООН, яких реалітетники вітають і садять при „почесному” столі, не треба вже хіба роз'яснювати нікому. Є межі політичного опортунізму чи безхребетности, поза якими починається сплячання націо-

НА ДІЯЛЬНОМУ БЕЗПРІВНІ

Є серед нас люди, які чомусь забули чи не хочуть пам'ятати історії. Всі злочини Москви, докочані на Україні протягом століть, для них ніщо. До їхніх серцець нічого не промовляє великий голод 1933 року, ежовщина, больше-випічки масакри в тюрмах, масові вивози на Сибір, знищення українських Церков, Православної з її митрополитом Липківським і Католіцької з її Митрополитом Шлегтицьким та багатьма владиками і дєсятками тисяч вірних. Чомусь уявилося цим людям, що 500-літня імперіялістична традиція Москви раптом урвалася. Вони повірили в те, що московська ненависть до всього, в ім'я імперських інтересів має зникнути, і що зближається день, коли москвалі покаються за всі кривди, вчинені українцям, і потопляться на те, щоб Україна стала вільною державою.

Така хвороблива фантазія зродилася в головах деяких людей, що звуть себе реальними по-нальній честі. Є теж межі, поза які не може посягнутися жадне українське самостійницьке політичне середовище чи окрема організація, не кажучи вже про УККА, у співпраці з американськими урядовими чи іншими чинниками, якщо хоче задержати свою національну гідність і незалежність дії, якщо не хоче стати знаряддям їхньої політики, часто шкідливої для інтересів українського народу. Не говоримо тут про тих, хто заліжить від тих чинників фінансово і своєю „політичну” діяльність мусить до-стосовувати до відомого українського прислів'я: скажи, враже, як пан каже.

В такій дійсності одностороннє схвалення резолюції було великим успіхом IX Конгресу. Воно прояснило обрії української національної політики і дало запоруку її можливості безпечейно поліпшувати зміст праці й далі зцілювати політичні цілі УККА на самостійницьких принципах українського національного інтересу; воно було виявом Шлевчєнківського „єдиномислия” в прямуюванні до спільної мети, було маніфєстом політичного розуму, що випливає з інстинкту самозбережєння спільноти в жорстокий час скріпленого наступу Москви на життя і дух української нації.

літками. Вони кажуть, що українська емпіриця повинна зревідувати основні засади свого світогляду і повірити, що УССР — не московська колонія, а українська держава з своїм урядом, міжнародним представництвом, власною шкільною системою і т. д. — в рамках Советського Союзу. Вони кажуть, що в атомову добу годі думати про революційне визволення, а натомість треба прийняти умовини коєкзистєнції і очікувати на еволюційну зміну, що поліпшить долю України, тобто зміну комуністичної системи на іншу, може й демократичну.

Ці люди намагаться бачити, часто навіть там, де їх немає, вияви культурно-національного росту України, і залпошують очі на політично-національний гніт в цій ній українській державі. Дєхто з них каже, що недобре, мовляв, нам, українцям, представлянкам 45-мільйонового народу, признаватися, що ми не маємо держави, що ми століттями поневолені. Чого ж ми тоді варі? Цей аргумент дєкого переконує. Бє-ручи проблему поверховно, він майже логічний. Одначє, з точки зору правної і соціологічної, УССР не є державою, а тим більше державою українського народу. Правні вигоди державності це — територія, народ і його суверенність уряд. В рамках державних союзів суверенність окремої країни може бути обмежєна з волі на-роду, виявленої законними шляхами.

Уряд УССР завжди був і є маріонеткою Москви без тіні будь-якої суверєнності. Цє попросу провінційна адміністрація, встановлєна в Україні силою чєрез воєнну інвазію. Оця провінційна адміністрація ніколи не служила українським політичним, культурним та господарським інтересам, але завжди слухняно виконувала й виконує накази кремлівських вождів. А коли дєякі одиниці з цієї адміністрації пробували були виломлюватися з накинєної їм схеми і намагались заступатись за українські інтерєси, їх центральна московська влада безоглядно ліквідувала.

Існування мисі УССР при ОН „реальні політики”, чияк „реалістички” вживають як аргумент для підтвердєння її „державності”, поминаючи факт, що цю мисю створила Мос-

ква для того, щоб мати додатковий голос у дебатах над міжнародними справами.

В Об'єднаних Націях заступлені Советський Союз, Українська ССР і Білоруська ССР, але найбільшої союзної республіки, Російської Соціалістичної Федеративної Советської Республіки — РСФСР — там немає. Може це значить, що РСФСР є менше суверенною, як УССР або БССР? А може її утотожнюється із цілим ССРСР, і УССР та БССР є тільки московськими прихвоснями? Коли ж РСФСР утотожнюється із ССРСР, то при чому тут УССР і БССР в ООН?

Тому намагання доказати на основі приявності в ООН Української ССР її суверенність чи державність — нелогічне.

Однак, коли б навіть комусь і вдалося з правного боку хоч частинно довести, що УССР є державою українського народу, то з соціологічної точки зору така спроба ніяк не вдасться. Це переконливо ствердив д-р М. Стахів у своїй доповіді на пленарній конференції НТШ восени 1965 р. в Нью Йорку.

Законні рамки держави дуже часто можуть зводитися до фікції. Суттєвим бо для держави є не конституція, а влада, яка спирається на реальному чинникові сили — на армії та поліції. В модерних часах владу творять політичні партії народу.

Беручи до уваги УССР, реальна влада там московська, а не українська, і сила її спирається не на українській, а на советсько-московській армії. Ту владу творила в Україні не українська, а російська комуністична партія більшовиків. І тоді, коли створювано УССР, навіть не було ще української комуністичної партії. Тобто з соціологічної точки зору УССР не може бути українською державою. А її конституція — це фікція.

Чи корисно українській еміграції в практичному відношенні уживати правної фікції УССР, мовляв, ми маємо державу, але не визнаємо її комуністичної системи? Абсолютно некорисно.

Поперше. Більшовикам із пропагандивних оглядів часом буває вигідно, щоб на міжнародній арені Україна чи Білорусь виступали, як „союзні республіки”. Це підкреслює „федеративність” і „демократичність” ССРСР.

Доказом того, як вигідно більшовикам, щоб УССР визнавали на міжнародній арені суверен-

ною державою, хай послужать численні виступи Мануїльського і інших „українських” дипломатів у минулому, а тепер виступ Білоколосо в ООН, де він збезчещував традиції 22 січня 1918 і 1919 років, ганьбив ідею Української Народньої Республіки, проводячи думки, що лише УССР є державою українського народу.

Отже, коли з такою впертістю роблять це більшовики, то це, очевидно, їм потрібно. Але з яких мотивів боронять УССР „реалітетники”?

Подруге. Признання УССР і БССР окремими державами може послужити Москві як переконливий аргумент для укладення консулярного договору із ЗДА і іншими країнами, де їй легше буде розбудовувати шпигунську та підривну сітку.

Потретьє. Всі ті, що визнають УССР українською державою в рямах Советського Союзу, із тим застереженням, що не погоджуються лише з панівним там режимом, тим самим перебирають на себе частинну відповідальність за советські злочини, доконувані в Україні, і за советський імперіалізм. Більшевицькі поплентачі у вільному світі не раз намагалися перекидати на український народ відповідальність за антисемітські вихватки московських гавляйтерів на Україні.

Два роки тому в американському журналі „Лайф” появилася стаття про антисемітизм в Україні, хоч його, інспірована центральною владою, хвиля перейшла тоді через цілий ССРСР, і тоді ж антисемітські публікації друковано в Україні з наказу Москви. Чомусь в цьому випадку „Лайф” робив Київ репрезентантом ССРСР і розсадником антисемітизму. А твердження, мовляв, українці і росіяни це те саме, вперто просувається у шкільні підручники і наукові праці.

Боротьба за зміну в даній державі тільки політичної системи ніколи не може досягнути максимальної натуги, ніколи не зможе змобілізувати всього народу і всіх його сил. Це була б тільки розгра між політичними орієнтаціями і групами без всенаціонального бою за „бути чи не бути”. Тут у боротьбу не входить інстинкт національного самозбереження, і тому такий змаг буде куди слабшим і ідейно і емоційно.

Боротьба в ім'я національного визволення мобілізує всі сили народу без різниці переко-

нання. Така боротьба буде спонтанною маніфестацією політичних аспірацій народу, і тієї боротьби не послаблять міжпартійні уособиці та непорозуміння, а об'єднуються в ній усі суспільні сили.

Боротьба за зміну лише системи в даній державі ніколи не здобуде собі симпатії та активної допомоги у міжнародному аспекті, бо вона по своїй суті партійна.

Отож Москва й галасує про „вільну та квітучу Україну”, комуністична система якої, мовляв, не подобається лише „буржуазним націоналістам”, щоб спаралізувати визвольну боротьбу українського народу. Їй легше буде приборкувати самих „буржуазних націоналістів”, як увесь український народ.

Західні демоліберали ненавидять націоналізм, дармащо визначні державні мужі, включно з Гербертом Гувером, стверджували, що націоналізм молодих і поневолених народів є здоровою маніфестацією патріотизму.

І саме тоді, коли українцям в діаспорі треба якнайтісніше об'єднатися, щоб підтримати боротьбу українського народу на рідних землях, „реально мислячі” люди заговорили про те, що нашому народові не потрібно боротися, бо УССР є його державою, в якій можна еволюційним шляхом змінити систему.

**

Після смерті Сталіна настала в ССРСР так звана „відлига”. Зайшли деякі зміни в господарському житті. Шістдесяті роки принесли з собою т. зв. ліберманізм, що являє собою ревізію ортодоксального ленінсько-сталінського колективізму, проголошує потребу децентралізації економічного планування і введення мотиву зиску. Після зустрічей Хрущова з Айзенгауером постав „дух Женеви” і дух „Кемп Дейвіда”, тобто міжнародне відпруження. Незабаром прийшла і злочасна коекзистенція з її „культобміном”.

Демоліберальні кола серед української діаспори тріюмфували: а бач, еволюція, а бач, зміни в ССРСР! УССР вже є, тепер ще трохи пождати, і ССРСР стане демократичною федерацією, а в її рядах український народ заживе щасливим життям на своїй землі.

„Реалітетники”, вважали, що коли більшовики йдуть своїми поступками поневоленим на-

родам назустріч, то й нам треба виявити добру волю.

Приїхав у ЗДА Вірський із своєю танцювальною групою. Гукнули танцюристи в червоних шараварах „Ми з України!” — і сентиментальні душі емігрантів розчулились. Пішли зустрічі в советській місії при ОН і по приватних мешканнях між висланцями Москви, представниками московської влади на Україні і емігрантами. А незабаром після того інцидент в українському студентському клубі при Рутгерському університеті, куди запрошено Кочубея, голову „української” місії при ОН, щоб він виголосив лекцію про стан в УССР.

Згодом обмін зверненнями поміж українськими культурними діячами по той і по цей бік залізної заслони, дармащо діячі культури із УССР говорили про Москву як про столицю їхньої країни.

Не зрозумівши суті речі, а саме, що, хоч де-що й змінилося в економічному та суспільному відношенні в ССРСР, наставлення Москви до України залишилось незмінним, — „реалітетники” гостро засудили революцію, як єдиний шлях до повернення волі українському народові.

„Реалітетники” добре знають, що ніхто з українців не вибирається, як колись косцюшківські косарі, добувати косами незалежність Україні в добу атомової енергії. Що, коли говориться про революційність у підході до справи визволення нашої батьківщини, то передусім заперечується легальність існуючого на Україні режиму, тобто московську владу в формі уряду УССР. Що український народ треба підтримувати в його спротиві московському окупантові, психічно підготовляти до остаточної розправи із відвічним ворогом, бо добровільно москалі з України не підуть.

Коли приїхала на „гастролі” по Америці і Канаді бригада Колосовії, „реалітетники” розгулялись на всі заставки. Вони приймали у себе висланців Москви і одночасно кидали громи на бандерівців, тих самих бандерівців, які стали для Кремлю символом українського сепаратизму.

Манія советофільства ширилася. І бідую української громади не було те, що серед неї з'явилася групка контактовців, бож за зако-

нами статистики у кожній спільноті така групка „незгідливих” мусить бути. Бідую нашої громади стало те, що чимало наших наївних громадян слідом за контактовцями і собі зійшли на ідейне безгрунтя, повірили в еволюцію, і де-хто з них став приймати, як рідних братів, московських висланців, про яких Едгар Гувер, шеф ЕфБіАй сказав, що половина з них це советські агенти і шпигуни.

Ще кілька місяців тому про цих наших людей ще можна було сказати: „прости їм, Боже, бо вони не знають що роблять”. Одначе, протягом цих місяців зайшли великої ваги події: появилися поезії Симоненка, суджено літературних критиків Світличного і Дзюбу, прийшли вістки про посилення терору проти української молоді, про виарештування десятків українських культурних діячів, про щораз більше загострення русифікації, про судові процеси проти „гітлерівських коляборантів”, а фактично учасників підпілля, українських патріотів.

Отже, всі факти говорять про те, що московський обруч затісняється ще більше, щоб задушити український народ як окрему націю. І тому тепер ті українські емігранти, які говорять про еволюцію, про УССР, як про бодай частинно суверенну державу, і пропагують контакти із советськими чиновниками, як нібито представниками українського народу, заслуговують на якнайгостріший осуд. Якщо вони навмисне замовчують чи ігнорують факти посиленого наступу Москви на українство, тоді вони підлі люди, байдуже, якими керуються мотивами, якщо ж не орієнтуються в подіях, — тоді вони наївні чи політично неграмотні.

Незнати в яких цілях „реалітетники” виготували напередодні ІХ Конвенції УККА в Нью Йорку заяву, в якій захищають свої позиції, відкидаючи ідейну безкомпромісовість УККА, заперечуючи потребу революційної боротьби за відновлення української державности, закликаючи до коекзистенції і визнання фактичного стану на Україні з її політичною формою УССР, як нібито спадкоємця Української Народньої Республіки з двадцятих років, закидаючи УККА політичну слупоту і консерватизм. Зле, що знайшлася така горстка людей, і зле, що вона видала таку деклярацію.

Але трагічна річ сталася на самій конвенції, коли вже не горстка „реалітетників”, а велика політична організація — ОДВУ, яка на своєму з'їзді два-три тижні перед тим прийняла резолюцію, щоб на конвенції УККА не єднатися в жадній акції із т. зв. двійкарями, пішла на сесію із адміністраційних органів УККА, солідаризуючись із „двійкарями”. І це сталось ніби проти заяв ідейного провідника цієї організації, ред. Штуля-Ждановича.

Особливо дивним було те, що ОДВУ вповні узгіднила перед тим з Організаціями Визвольного Фронту спільні резолюції, так би мовити, ідейно-політичне „вірую” УККА, що їх конвенція прийняла одноголосно. Солідаризуючись після того з „двійкарями”, ОДВУ пішла врозріз із Організаціями Визвольного Фронту і об'єдналася в акції з групою, з якою її ділять ідеологічні океани.

В міжчасі знову завітав до ЗДА Павло Вірський із своїм танцювальним ансамблем, щоб підсилювати „культобмін” поміж УССР і еміграцією. Заворушилася українська громада, і цілими процесіями посунули люди на вистави ансамблю.

Проблема полягала не в тому, що вони захоплювалися групою Вірського, — проблема полягала в далекойдучих наслідках започаткованих контактів, — в емоційній розбурханості і дезорієнтації необізнаних.

Москва звертає особливу увагу на українську еміграційну молодь. І отакі слова прийшлося почути від одного з наших молодих людей: „Таке чудо, яке показав Вірський, не може постати там, де неволя і гніт. Такий високий рівень мистецтва можна досягнути тільки у сприятливих умовах. Ви, старші, мабуть, не можете здобутися на об'єктивізм. На Україні не може бути так зле, як ви це змальовуєте”.

Поверховний осуд, але достатній доказ поширення „реалітетного” баламутства. Доказ, як сентиментально-мистецький цукерок, переданий закордон, психічно обеззброює нашу молодь. І тому слушно Головна Управа ООЧСУ, підтримана широкими колами громадянства, виступила проти ансамблю Вірського, закликаючи до його бойкотування, як засобу большевицької пропаганди.

Д-р Михайло Кушнір

ПІДСТАВИ НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ

(Продовження)

Явище нації складається з двох елементів: духа і матеріального середовища. Всю працю національної цивілізації можна розкласти на ці два елементи. Ніщо понад це, але таємниця творення засновується на чудному зіспенні цих первнів, що приносять хвалу Мислі, наданій світові.

В житті цивілізації знаходить потвердження загальний закон природи, а цим законом є рух. Цивілізація нації існує завдяки рухові, що його дає постійна виміна між духом людини та її матеріальним середовищем. Людина є всередині кожного почину і зв'язується з середовищем прядивом свого духа. Нутро суспільства — непрохідна маса психічних волокон, які психізують усе, що людина постійним діянням засвоює і чому сама віддається. Людина засвоює землю, створіння й багатства і сама стає власністю цього середовища. Це виявляється її прив'язанням до середовища, прив'язанням на життя і

Виступ ансамблю Вірського допоміг „реалітетникам” зараз по конвенції УККА висадити в повітря ще одну психологічну бомбу. Нехай буде вільно нам зацитувати за „Свободою” з 25 жовтня вістку про чергову затію контактоців:

„... В останніх днях знову трапилося грубе порушення порядку, коли невеличка група людей, об'єднаних в одному з ньюйоркських клубів, влаштувала зустріч формально із членами танцювального ансамблю Павла Вірського, а фактично з таки явними агентами окупаційного режиму та його підголосками в Об'єднаних Націях. Нам невідомо, чи їх на цю зустріч запрошено, але відомо, що на таку зустріч ансамблю треба було згоди і дозволу советської місії, і що, коли члени тієї місії прийшли на зустріч, то їх спеціально вітали і запросили до „почесного” столу. З української національної точки зору це запрошення та вся ця „зустріч” були жалюгідним видовищем топтання не тільки громадської солідарності, але й національної гідності”.

От до чого довело ідейне безгрунття!

смерть. А що це робить не кожний зокрема, але всі у ритмі спільних потреб, спільних страждань, прагнень, туги, марень, сконспірованих спільною мовою, зіграні звичаєм і навиком, — отже витворюється щільний зв'язок життя і єдиний живчик.

Подібної організації не дає жадний суспільний замисл. Це не механічний зліпок, але органічний зріст, одне тіло. Усе в цьому психофізичному тілі належить до себе і творить цілість — є власністю або витвором національної цивілізації — від каменя у полі до філософичної книжки. А все так духово пов'язане з людиною, що деколи невідомо, що є ціннішим для цивілізації: чи камінь у полі, упам'ятнений жертвенною кров'ю, чи якась книжка. Бо бувають книжки непотрібні й шкідливі, і деколи камінь є ціннішою вказівкою для життя, більше промовить, ніж діло ума.

Людина витворює свою цивілізацію і сама нею витворюється, нею цивілізується. Громадянином (civis) є той, хто бере участь у творенні з любов'ю до діла. Внутрішнє життя — це рух, що полягає у виміні між духом і матерією цивілізації. Це невпинний в русі варстат праці, тим животніший і тим значніший, чим сильніший дух нації, це значить чим більше в ній одиниць, які творять національну культуру зі свідомістю і любов'ю до діла.

Чим є школа у цьому варстаті праці?

Вона підготовляє молодь до громадянської ролі, уздібною її до праці в цьому великому варстаті. Чим повніше і скомплікованіше життя в цьому варстаті, тим більше воно вимагає попередньої підготовки. Треба набути моральної сили для відповідальної роботи і, принаймні в скороченні, перебігати умовою працею той шлях, який цивілізація перейшла, щоб могли стати спереду.

Дух з природи емуляційний, працює на конкурс; не для боротьби, але з вродженого гону до досконалости. Життя цивілізації — це перегони за те, хто має нею керувати. Цим пояснюється амбітна боротьба кляс, що посягають по стерно, боротьба, яка, внаслідок злого зро-

зуміння інстинкту, часто сходить на манівці заздрости. Треба вчитися не для того, щоб панувати над іншими, а для того, щоб якнайбільше створити. В творчості, визволеній від земних пожадань — в науці, мистецтві — природа тієї емуляції найбільш зрозуміла, сполучена з рахубою на оплески і лаври.

Школа учить різних речей, і різні є школи, але кожна, а особливо національна школа, повинна вчити одного: свідомості, що людина є власністю національної цивілізації й її надією. *Civis* — є той, хто приступає до суспільства з цією свідомістю. Школа з природи речі національна установа.

Зі школи юнак повинен винести в душі живий образ суспільства, яке чекає на його сили, на його крила. Він повинен мати розгорнену уяву актуальної дійсності і бачити те місце, де його допомога потрібна, щоб національна цивілізація не тільки не припиняла руху, але й росла.

Українське суспільство живе в переломовому періоді.

Засада „національного виховання” вдома і в школі не є ще належно насвітлена, і те, що з цим в'яжеться, належно не поставлене.

Українська родина зазнала жахливого потрясення. З моральної поразки, яку внаслідок розпряження родини в підсоветській дійсності зазнала Україна, ще неможливо здати собі справи. На її остаточні висліди треба ще ждати роки, і щойно майбутні покоління пізнають міру лиха, яке нашому народові завдав московський окупант та його большевицький експеримент, що виповів війну родині в ім'я свободи від „родинної неволі”.

Але й поза московсько-большевицькою займанщиною, особливо на еміграції, атмосфера українського дому не є вже тією атмосферою погідности й любови, простих і глибоких почувань для правди і добра, що їх так пильно оберегали матері-українки, які належали до покоління з-перед першої світової війни.

Час зробив своє, і кожному видно, що зміна послабила і в нас родинні зв'язки.

Потрашення першої світової війни і большевицька окупація доконали решти; тяжкі економічні умовини, які після війни так сильно за непокоїли інтелігентську родину, не переста-

ють бути знаками запиту, поставленими її майбутністю.

Саме заложення родини стає для одиниці тягаром понад сили. Закласти дім, створити родинне гніздо, мати й виховати кілька дітей, дати їм освіту — це значить упродовж кільканадцятьох років покривати зв'язані зі школою видатки — те, що не одного сповнює страхом і здержує від одруження.

Людський егоїзм, змагання до вигоди, до комфорту, нездібність зректися певних приємностей життя, фальшивий стосунок до того, що називаємо цивілізацією і культурою, а до співучасті в чому щораз ширші верстви присвоюють собі право, слухне в засаді, неслухне в поверховному використуванні його — усе зарисовується на овиді родини, як грізна хмара.

Число бездітних подруж зростає. Обмеження потомства до одного або двох дітей на денному порядку. Зростає число розводів, що свідчить про погане співжиття подруж. Водночас угорі й надолі суспільства щораз частіше маємо діло з безженними, люзними зв'язками, чому бюра і університети переповнюються жінками.

Який же з цього висновок?

Інтелігентні верстви, обдаровані більшим почуттям моральної відповідальности за виховання дітей, позбавлені родини, як вогнища, перестають нормально розмножуватися, натомість верстви, що не мають почуття тієї відповідальности, розмножуються поза родинною так само буйно, як в її рамах.

Це загрожує українському суспільству чимраз меншим допливом еugenічного громадянського матеріялу, що вносить з собою вже самим фактом народин у культурній герстві певні позитивні спадкові обтяження, і натомість ставить його в обличчі переважаючого природного приросту, що походить від некультурних верств. Цей сирий матеріял поволі заповнить по береги наші школи, і тому школа, як установа національного виховання, матиме в майбутньому перед собою таке велике і важке завдання.

Вона повинна не тільки вчити згідно з прийнятими шаблонами, але повинна водночас виховувати волю і розум, зацплювати почуття обов'язку, замилювання до праці, любов до батьківщини, прив'язання до традиції, пошану

до всього, що добре і гарне, а передусім будити в своїх вихованцях свідомість того, що вони є українцями, і що це зобов'язує до шляхетної гордості зі свого українства, а через нього зі свого людства, бо це одне бути українцем і людиною.

Але не обманюймо себе, що школа сама, без співдії родини, зможе виховати „українця і людину”, дати його нації, як громадянина в статевій формі, без жадної плями на душі й тілі.

Найліпше навіть zorganizоване і найкращими людьми ведене національне шкільництво, пронизане найкращими ідеями, не доконає цього. А стане цьому на перешкоді брак тих чуттєвих імponderабілій, якими розпоряджає родина, а які жадна програма не введе до шкільної класи, бо, як людський геній не може витворити штучно життя, так і жадна виховна ідея не викреше з себе стільки природного тепла, скільки його міститься в природженому почуванні матері і батька для власної дитини.

Це почування є самою природою, а супроти природи все, що нею не є, тільки сурогат.

Мертвим буде посів школи, якщо серця дитини не пробудить родина і не вивінує його живою силою проростання і росту.

Обертаємося тут у сфері тасмниць, які становлять нерозгадану істоту життя. Але саме тому, що маємо діло з тасмницею, легко орієнтуємося в напрямі родини, яка спирається на тій тасмниці, є живим, кров'ю пульсуючим організмом, покликаним до існування непомилним інстинктом гатунку, що змагає до самозбереження і персдає свої прикмети наступним поколінням.

Школа не є таким організмом. Її життя є не природною функцією, але секундарним явищем, що постає внаслідок присутності в ній учня і учителя і покликаним до існування людиною для зблегшення їй боротьби з природою.

Тому зв'язок між учителем і учнем не є зв'язком природним, як зв'язок поміж батьками і дитиною, але зв'язком суспільного характеру, що має передусім суспільні цілі.

Отже, школа не розвиває ані фізичної, ані психічної індивідуальності дитини, як це робить родина, що утривалює в ній прикмети своєї „раси”, але, навпаки, цю індивідуальність пристосовує до співжиття з іншими індивіду-

альностями, притинає її, як садівник притинає живопліт, і рставляє в ряд, як військо уставляється до маневрів.

Це є потрібне, але життя не переносить однорідності, не переносить касарні. Його істоту становить багатство форм і відмін. Тому большевицькі експерименти з касарнями для дітей пролетаріяту, буржуазії й інтелігенції в цілі виховування їх на комуністичних засадах не дали сподіваних вислідів. Вони цілком завели ідеологів, які бачили в цьому фундамент нового людства. І що найцікавіше, перший пролетаріят почав забирати своїх дітей з комуністичних касарень, відчуваючи інстинктом, що не туди веде шлях до їх щастя.

Батьки, які того щастя дійсно для своїх дітей прагнуть, — а таких, які його не прагнули б, немає — ніколи, отже, не виречуться своїх прав у користь школи і не зрезигнують із „виховання дітей”, згідно з засадами, які їх життєвий досвід, їх почування і розум визнали за найліпші.

Діти — це наша безсмертність, у них продовжуємо жити, в них відроджуємося, через них зв'язуємося з майбутнім нації, як вони через нас зв'язуються з його минулим.

Їм переказуємо те, що в нас найліпше, чого прагнемо, щоб існувало далі. Не впорскуємо в їх душі нашої гіркоти і розчарувань, але перещеплюємо їм наші укохання і надії. Не буримо в них того, що в нас життя збурило, але намагаємося скріпити в них те, що в нас самих бурям оперлося, що виявило свою витриманість на натиск зовнішніх чинників. Не хочемо, щоб діти повторювали наші помилки і наші провини, але прагнемо, щоб наші духові й умові вартості розцвіли в них і розгорнулися ще повніше й досконаліше.

В тій цілі ми їх „виховуємо”, це значить „ховаємо” і „хоронимо-охороняємо” від зла і ведемо до добра, не так, як москаль, який хоче дитину тільки „воспитать”, тобто лише „вигодувати”.

А тепер запитаймо себе, що ми, як українці, хочемо нашим дітям переказати, чим найбільше вивінувати для їх власного добра і для добра батьківщини?

Хочемо, щоб наші сини і дочки вирости на не абияких людей, щоб попри фізичне здоров'я

і можливо досконалу красу тіла, що єдино дають запоруку повноти життя, кожний чоловік і кожна жінка в Україні мали наскрізь українську душу, щоб вони були сильно прив'язані до своєї землі, своєї мови і національної традиції, щоб звідти иливла до них не смутна резигнація і болісне почуття безсилля, як це діється з сучасним поколінням у московсько-совєтській неволі, але горда свідомість приналежності до великого народу, який, здобувши незалежність, може і повинен збудувати собі славу історію, не меншу від історії найсвітліших своїх періодів і історії передових народів світу.

Хочемо, щоб кожний українець і кожна українка були свідомі тих боїв і жертв, які нарід поніс у боротьбі за незалежність, і щоб вони берегли цю незалежність, як найцінніший скарб. Хочемо, щоб вони почували себе зв'язаними з батьківщиною серцем і душею, а творчим умом і волею працювали для її щастя.

Це — підстави національного виховання. А хто ж може їх дати молодому поколінню, як не родина?

Добра школа може тільки не зіпсути і не викривити той матеріал, який їй довіряють батьки, і це вже буде її великою заслугою.

Очевидно, сучасне виховання в родині має дуже багато негативних сторінок. Воно далеко від ідеалу національного виховання. Матеріалізм нашої епохи і гедонізм, що йде слідом за ним, відбили на ньому своє тавро. Але, не зважаючи на це, навіть найменше свідомі своїх виховно-національних завдань батьки назагал ці завдання виконують краще, ніж школа, бо вони більше, ніж вона, кохають і більше, ніж вона, шанують індивідуальний характер та індивідуальні потреби душі й серця дитини.

А можна вірити, що в умовах державної незалежності, яка мусить прийти, як сума наших зусиль, що в міру піднесення рівня культурного життя народу, в міру наближення невіддільної перемоги духа над матерією, буде підноситися й рівень національного виховання в кожному українському домі.

Тоді поволі зникне, з одного боку, перевразливлення в стосунку до дітей, яке так часто зустрічаємо в інтелігентських верствах, а з другого боку — в народніх верствах — погляд на

дитину, як на робітну силу, запрягану передчасно до праці.

Натомість розгорнеться тоді раціональний стосунок до дитини, як до майбутньої людини і майбутнього українця-громадянина.

Батьки зрозуміють, що вони виховують дитину не для себе, не для насичення своїх почувань чи здобуття помочі в праці, але для неї самої і для нації, що їх син і дочка, ставши дорослими, мусять жити своїм власним життям і брати участь у житті народу повнотою своїх фізичних сил, як робітники й оборонці батьківщини, і повнотою своїх духових та інтелектуальних сил, як творці її історичної успішності й культурних дібр, що рішають про вартість нації й її право на відрубне буття.

Тоді не будемо дбати тільки про матеріальне забезпечення дітей і звільнення їх від боротьби за існування, що витворює паразитарну верству „уживачів життя”, людей без м'язів, з хворими нервами, звироднілими інстинктами і порожніми душами, людей, які нарікають на безглуздість існування, але, навпаки, знаючи, що тільки в боротьбі гартується воля і дозрівають характери, будемо змагати до вивінування дітей в усе те, що до тієї неунікальної боротьби озброює і що робить з неї переможця.

А озброює до боротьби, побіч фізичного здоров'я і відповідної освіти, передусім здоровий чуттєвий підклад. Не млявий сентименталізм, а сильне, чоловіче почування. Бо в житті, щоб боротися і перемагати, не падати на дусі й не зрікатися боротьби при першому неуспіхові, треба мати сильне укохання своєї цілі. Треба не половиною, але всією душею вцеплюватися в батьківщину й визнати всесторонній її розквіт засадничим змаганням свого індивідуального життя. Треба мати велику любов, у якій розтоплюється, але водночас віднаходить себе у щораз новій формі — людське „я”.

До таких укохань не доходять відразу.

Любов — ця найкраща пісня людської душі — не є композицією, принагідно зімпровізованою. Вона складається з тисячі мелодій, згармонізованих у людському серці життям, великим капельмайстром, якому все у нас є і мусить бути послухне.

А ті мелодії йдуть з нами в життя і почерез життя від колиски, від родинного дому, від ко-

Л'юдська Крива

ЧОРНІ МАКИ

Розкажіть про все, мідрини,
ви ж бо свідками були...

Полонини,

полонини

чорним маком запліли,

чорним маком — на каміни,

чорним маком — на землі...

Хмарні хмарнаги осіли,

пролітали журавлі,

в гори кидали зламлену

сум серцець — все кру та кру! —

„Закри гори перелечу —

крилонька здрю...”

— журавлі мої, журавлики,

що вам серце так втрить?

Ой летять, мої журавлики,

перепорюйте вітри!

Стрину вас біля вилци,

край земліки в Дієни,

новець вас по землиці,

що горліла вся в огні.

З важи гори перелечу

і потячу з вами я:

там донька моя, Алечка,

партизаночка моя...

Та журавлики мовчали,

тільки маї, тільки ма...

— Сітільки літ тебе кохала,

у любовисточку купала,

а тебе — нема...

Ліси цвітуть на чорнім корені

(і очей не одвести)

чорні маки,

маки чорні —

і хресті, хресті!

1966.

ліні матері і батька, на яких пробудилися перші
серця прив'язанням. Там ужерело і початок
усіх наших пізніх укохань.

Молодість, що переживає свій невідхильний
період „бури і змагань“, часто не здає собі з про-
го справи, але зрива людина знає і розуміє, що
температуру свого серця завдячує родині. По-
за нею розвиваються сухість і холод почувань,
егоїзм і безоглядність. І тому родина, з націо-
нальної і суспільної точки зору, є і заглипиться-
ся на заважати найкращою і найціннішою вихов-
ною установою. На ній мусять спиратися нація,
як на непорушному камені.

А школа? Які ж її тут завдання?

Вона, як уже згадано, отримує наставлення
в родині апарат дитячого серця, і вся її дія-
льність полягає в тому, щоб не пошкодити цей делькат-
ний апарат, отже не послабити в дитині здіб-
ності кохати, не збурити підстав її чутливості,
але на них будувати.

І знову тільки та школа, яка йде з любов'ю
до дитини і на любові спирає свій діє стосу-
нок, може мати назву національної школи, бо
не наше на ній, не вижидова мова, якою по-
служувуються вчителі, але її дух, її вмілість бу-
дити її плекати чисті і шляхетні почування,
якими повинно жити кожне українське серце,
решають про її виживане та національне зна-
чення.

Тільки така школа може виховувати. Інші
школи тільки „просвічують“, даючи своїм уч-
ням певну суму відомостей, бездумно не об-
хідних, але не вистачає для того, щоб до-
бре пережити життя.

На жаль, тип „освітніх“ шкіл є єдиним типом
школи, яку маємо тепер в Україні. Що більше,
ця школа з рукав московсько-советського оку-
панта є знаряддям калічення і викривлювання
душі, обомосковлювання, продукції робота і яни-
чарів, бо советська виховна система видлучила
всю любу, намагався спаралізувати вплив
родини, а освіту зробила засобом утвердження
партиної доктрини, пропаганди та денациона-
лізації. Шкільна програма вимагає від дітей
тільки того, щоб вони „знали“, а вчитель, „де-
жавний урядовець“, є виконавцем цієї програ-
ми, холодною і байдужим на все поза турботою
про свій хліб і своєю службовою кар'єрою. В зв'яз-

ку з цим багачо в суспільстві, не вважаючи на
зростаючу партією спрешарованої і виколопшеної
освіти, постігне обнижжування рівня кваліфікації
почувань. Це — грізне явище. І тому проблема буду-
вання національної школи з моментом привер-
нення державної незалежності, школи, спер-
уєм на почування, що зліучить школу з роди-
ною і зробить одну неповненним другої — є
найважливішою проблемою нашого майбутнього
державного будівництва.

НА ФРОНТІ ПРОТИ ГОЛОВНОГО ВОРОГА

Український народ під російським імперським ярмом і більшість української еміграції творять єдину силь- ноту, дармащо зв'язки між ними не формальні, а дій- ні, дармащо російська пропаганда намагаться в нас вмовити, що єдності і єдиної справи немає. Українські на- ціональні сили виступають проти російських імперіалістич- них інтересів боротьба проти російського колоніалізму

Українська боротьба проти російського колоніалізму набрала в Україні останнім часом великих розмірів. Про терор і переслідування в Україні довідується вже цілий світ. Про це дає українська еміграція. І світ по- чинає все більше прислухатися до українського голо- су, починає ставитися прихильніше до поневоленої, але не скореної України. Як доказ цього маємо широкий

акцію в скандинавських країнах. Нещодавно як об'єкт протидії взяли в Києві з наказу Московія Івана Дзюбу, відомого українського кувальрно- го діяча. В київському журналі "Перець" за вересень

появився памфлет "Про містера Стецька і великому- ченницьке жабення". В тому памфлеті називають Івана Дзюбу і "капососним жабенням", і "неоумомком", і "Пань- ко Колодую, не гаразд підкованам" і ін. Це все за те, що чквоаний владою Дзюба і досі не виступив проти

еміграції, українського націоналізму зокрема. Устані одного з персонажів цього памфлету закидають Дзю- бі: "Сучий же ти синю! Тобі ж повернувся голосок, то килля на пенчик разок: Перестаньте, пан- че!.." Але Дзюба в обрзі жабення відповідає: "Де

дів мене не біда. Я ж саме дівя того й стараюся, дівя того й розвиваюся, щоб на мою вільну звернули ува- гу. Я тепер не просто жабеня — а мучення, стражда- лець!" Дзюбу Москва одверто засуджує: "Став у не- примиренну опозицію на Панків смак — усе в нас не

так, і мій не так, і не туди вона поверта... він часом апелює і до народу". Автор цього неадекватного, злосливого памфлету до-

повідомляє, великим міжднародним, великим страждальцем". Але мучити такі признати, що досі не віддається зломити Дзюбу: "Було б у того Колоди хоч трохи глугуду та по- торди, то він би відрубав отим панам... Але Панько мовчить".

Хворому Дзюбі, вже після судового над ним проце- су "Перець" закидає: "Він, здається, аж загордився, навіть нося почав копирити... То йому не подобається методу соціалістичного реалізму, то заглом його не за- довольняє наш радянський спосіб життя... Був невга- монним і непримиренним. Тепер же, коли його німізм і скепсис до нашого соціалістичного буття в підперто- фованому вигляді взяли на озброєння націоналістичні

Український народ під російським імперським ярмом і більшість української еміграції творять єдину силь- ноту, дармащо зв'язки між ними не формальні, а дій- ні, дармащо російська пропаганда намагаться в нас вмовити, що єдності і єдиної справи немає. Українські на- ціональні сили виступають проти російських імперіалістич- них інтересів боротьба проти російського колоніалізму набрала в Україні останнім часом великих розмірів. Про терор і переслідування в Україні довідується вже цілий світ. Про це дає українська еміграція. І світ по- чинає все більше прислухатися до українського голо- су, починає ставитися прихильніше до поневоленої, але не скореної України. Як доказ цього маємо широкий акцію в скандинавських країнах. Нещодавно як об'єкт протидії взяли в Києві з наказу Московія Івана Дзюбу, відомого українського кувальрно- го діяча. В київському журналі "Перець" за вересень

Таких, як Дзюба, на Україні напевно тисячі — це фактично цілий український нарід.

У памфлеті згадується виступи в обороні Дзюби ВВС, "Голосу Америки", "націоналістичних часописів" і "містечкий студії". Особливо невгамовними, вига- дливими в цьому длі виявляють себе найкращі поро- дні нашого народу — бандерці з провідником Ярославом Стецьком... "Гомін України", "Українське Слово", "Визвольний Шлях", "Свобода" — підносять на щит, як своєрідну ікону, постань І. Дзюби за те, що він про- тиставив себе радянському народові, лєнінським діям, комуністичному світогляду".

Почув бандерців з Ярославом Стецьком в "Перці" українська Антисоціалістична Блок Народів, Ко- мітет Українців Канади, Союз Українців у Великобри- танії, "націоналістів - мезьниківців і їх провідників ПІТІУ-Ждановича". Нема жадної згадки про інші се- редовища і установи.

Основне завдання Москви — політично екомпромі- тувати й ідею розкласи український націоналістич- ний рух. Тож більшовицькі пропагандисти намагаться є передувати показати, що українські націоналісти є агентами "американських імперіалістів", які діють про- ти інтересів українського народу. Для цього Голова

АВН вони звуть "містером Стецьком", мовляв, він ціл- ком заамериканизований. А про АВН пишуть: "Утриму- ється на грощі Центрального Ровідувального Управ- ління США".

Всі знають, що саме Ярослав Стецько не пішов і не піде ні з ким співпрацювати на непередішпенський основі. В цьому принципіалізм його сила. За це біль- шість української еміграції його поважає. Своєю не- примирною поставою до всякої барва російського ім- періалізму він здобув дівя України більше прихильців, ніж будь-яка інша особа на нїм груша. І тому АВН під ко- го проводом став головним об'єктом більшовицьких

атак. Літа. Визволення України влаштувала 17-го вересня ц. р. в Торонті політичний бенкет з нагоди 25-ліття з дня проголошення Акту відновлення самостійності України. Великим успіхом цієї імпрези було те, що, не зважаючи на високу ціну білетів вступу — 50 доларів — привітних було 530 осіб, і побіч численних провід- них канадійських діячів, був міністер оборони Канади Пол Тернер, як також чільні представники Української Католицької і Української Пресо-Православної Церков. Всі присутні на бенкеті солідаризувалися з політикою українського визвольного руху.

Дівно, що про цю успішну політичну імпрезу чомусь не згадали хоч би короткою нотаткою деякі провідні еміграційні часописи.

У "Вільному Слові", яке виходить у Торонто, у но- татці про цей бенкет сказано, що ЛВУ влаштувала "обід для свого прем'єра". Отже в редакції того часо- пису не спромоглися побачити і підхопити в дівя- пості ОУН з 1941 і 1966 років те, що загальноконисне, бо, незалежно від групових поглядів, нам треба мати

„ТАЄМНИЧИЙ ПАН”

Він був невеликий на зріст і не впадав би нікому в очі, якби не його особлива повага і завжди серйозний вираз обличчя. Його очі найкраще характеризували його сильну волю. Студенти його любили й шанували. Чим він займався поза наукою, ніхто не знав, крім кількох довірених людей.

Гімназистка Марта, або як її називали „Пітолько”, найкраще знала, що „таємничий пан” робить. Вона була його секретаркою від того часу, як він став референтом пропаганди Крайової Екзекутиви ОУН. Це були 1930-1932 роки. В той час підпільна література заливала західноукраїнські землі, і польська поліція сушила собі голову, ніяк не можучи виявити її джерел. А друковано її у Львові і за кордоном.

Його називали „таємничим паном” ті, що не знали його прізвища. А таких членів ОУН було багато. На організаційних зустрічах він запалював слухачів безмежною любов'ю до ідеї ОУН.

Десь в околиці горішнього Личакова у Львові мав він квартиру в невеликому домі серед саду. Марта, поробивши шкільні завдання, годинами писала на машинці різні доручення, інструкції, статті під його диктатом. Роботи було „по вуха”, але коли дівчина хотіла йти до церкви, він радо її звільняв і писав сам.

якнайбільше визначних діячів. „Вільне Слово” поширює навіть плітку, мовляв, „чистий дохід з бенкету йде на покриття подорожі Я. Стецька до Кореї і Японії”. Виходить, ця газета проти української політичної акції в Азії, проти української протиросійської визвольної політики в азійських країнах. Чи ж маємо забути і про мільйони українців в сибірських каторгах?

Доля України тісно пов'язана з долею Європи і Азії. Геополітичне положення України на грані цих двох континентів. Лише в світовому поході проти російсько-імперіалізму зможе Україна вибороти собі волю і суверенність. А от українську акцію в Азії редактори „Вільного Слова” звуть „прогулянкою за гроші найвних партійців-фанатиків!”

Газетка російських „демократів” „Вестник” з Торонта називає голову АБН „гітлеровець Стецько”. Імперські шовіністи з тієї редакції найбільше лютують, що Я. Стецько нав'язав приятні зносини з канадійським міністром оборони, який уважно прислухається до голосу Воюючої України. Називаючи Я. Стецька „гітлеровець”, вони напевно добре знають, що саме гітлерівці зліквідували український уряд, що його Стецько очолював у 1941 році, деяких членів того уряду замучили, а Я. Стецько цілу війну пересидів у концентраційному таборі.

Як бачимо, російські імперіялісти змушені боронити свій деспотичний колоніалізм і внутрі і назовні імперії на фронті, в першій лінії якого стоїть проти них український революційний націоналізм.

А. В. Б.

— Ходи, Марто, помолись за кращу долю України, — говорив „таємничий пан”.

**

Одного дня „таємничий пан” передав усі справи референтури пропаганди другому панові. Марта вирішила, що її зверхник виїжджає за кордон. Шкода було, але занадто його респектувала, щоб спитатися про причину зміни. Попрощався і побажав успіхів.

**

Від 1932 року ОУН постійно зростала на силах. Свою мережу снувала вона по всіх містах і селах Західної України. Члени ОУН казали: „Повіяло новим вітром”. На низах відчувалось, що „на горі” працює хтось, що досконало знає свою роботу.

Я мав велике довір'я до свого старшого друга Євгена, який втягнув мене до ОУН. З ним я часто і по щирості говорив.

— Євгене, хто є провідником ОУН? — одного разу таки скортіло мене спитати його, хоч це було виразно проти засад конспірації.

— Євген Коновалець, — без надуми відповів Євген.

— Я знаю, але я хочу спитати, хто є провідником Крайової Екзекутиви?

— Про це знають лише найближчі його співробітники.

І так я нічого не довідався. А дуже хотілося знати ту найбільшу таємницю, на згадку про яку аж мурашки проходили за шкірою. Свого безпосереднього організаційного провідника Вугляра або обласного провідника Маршала-Куліби поспитати я боявся.

Та не тільки я цікавився цим питанням — для більшості членів це була найбільш інтригуюча таємниця. Особа Провідника чим більше законспірована, тим більше притягаюча, респектована, і бажання колись зустріти його заохочувало до праці, чини і ризика.

**

Уліті 1934 року газети принесли на перших сторінках вістку, що у Варшаві 15 червня з рук атентатника згинув міністер внутрішніх справ Броніслав Перацький. Всі дані вказують на те, — повідомляла польська преса, — що атентат підготувала і виконала ОУН. У зв'язку з цим польська поліція перевела масові арешти у Львові і в цілій Галичині, навіть у Кракові та інших польських містах.

Кожного дня приходили нові й нові відомості про цю подію і про людину, яка, виконавши атентат, виїхала з Варшави. Але польські газетярі, розпалюючи у читачів ненависть до українців, не згадували про те, що власне Перацький придумав спеціальний концентраційний табір для українських націоналістів, і що горезвісна паціфікація українського населення була теж ділом його рук.

Прийшло організаційне доручення забезпечити строгую конспірацію і бути готовим на трусі і арешти. Відомі львівські Бригідки були переповнені.

За кілька місяців уже всі знали, що у Варшаві приготується великий політичний процес проти Крайової Екзекутиви ОУН на чолі із Степаном Бандерою.

— Чи це той „таємничий пан“? — думав я.

— Чи це той, що, передаючи референтуру пропаганди Я. С., перебрав провід ОУН в Краю? — думала Марта.

— Це дійсно великий Провідник, бо інакше не витримав би тяжких тортур у Варшаві і заломився, — говорили члени ОУН.

**
*

Поляки тішилися, що Провід ОУН зліквідовано, а українці з тремтінням душі очікували процесу.

Миңуло більше як рік від дня атентату, коли на судову залю під сильною поліційною ескортою впроваджували підсудних українських націоналістів. Останнім ввели Степана Бандеру. З гордо піднесеним чолом ступав він певним і твердим кроком, як лицар, що знає, до чого прямує. Входячи на залю, вітався з своїми друзями: „Слава Україні!“

На судовому процесі Степан Бандера звернув на себе увагу світової преси силою характеру, відвагою і політичною зрілістю. Він поведився не як оскаржений, навпаки, він оскаржував польський уряд за безправне загарбання Галичини, і заявляв, що не поляки повинні судити українців, а українці поляків.

Багато разів голова суду переривав Бандері слово і наказував випроводити його з залі, караючи карцером.

Слідкуючи за процесом у пресі, молоді члени ОУН захоплювались Степаном Бандерою, якого понад рік тяжко тортували, прикутого до стіни в пивниці, якому не давали спати по кілька діб, вимагаючи зізнань, але який усе це витримував. А на суді виступав він як дійсний Крайовий Провідник ОУН, кидав виклик польському окупантові і проголошував священну революційну війну за волю українського народу.

Він дав приклад усім членам ОУН, як треба поводити себе перед ворожою поліцією і перед судом, як обернути судову залю на трибуну для пропаганди української низвольної справи.

**
*

Зустрітися з Провідником мріяв я, коли мене, як в'язня, перекидали з тюрми в тюрму по всій Польщі. Ми знали, що Провідник сидів у Бересті Литовським, і кожний з нас хотів, щоб його перевезли до тюрми в тому місті. Хоч Провідник був строго ізольований, все таки, думали ми, може трапитися нагода хоч би здалека побачити його через вікно на проході. Але до Берестя Литовського мене не перевезли.

Під час польсько-німецької війни нас, українських політичних в'язнів, групами випускали на волю. Група, до якої я належав, під проводом Івана Климова-Легенди йшла з Седлецького Варшави до Берестя Литовського, сподіваючись стати в пригоді Бандері, в разі потреби — дати йому допомогу. Та польова жандармерія нас до міста не пустила, а Климов, хоч і прокрався сам до міста, теж натрапив далі на кордон польо-

вій жандармерії і тим разом наша надія зустріти Провідника не справдилася.

У Ковлі нас повідомили, що Бандера вийшов з тюрми, користаючи з замішання тюремної обслуги. Цією вісткою ми раділи як найбільшим скарбом, це додало нам нових сил у поході до Львова, до центру організаційного життя.

**
*

Це сталося у грудні 1939 року в Кракові, де я бував як рідкий гість. Моє організаційне зайняття було на Холмщині. В Кракові я здивав свого найкращого друга із золочівської тюрми, д-ра С. Г., який того ж дня запровадив мене до студентської харчівні. Була така пора, що всі столи стояли не зайняті. Ми сиділи в кути і розмовляли. На залю увійшов низький на зріст чоловік у чоботях, у зеленій куртці і зеленому капелюсі з малим пірцем. Сів у протилежному кути і почав читати газету.

— Добре придивися тому панові, це великий чоловік, — шепнув С. Г. до мене.

Я глянув уважніше, і в моїй голові майнула думка: „Бандера!“ Серце почало приспішено битись, але я з конспіративних мотивів не відважився спитати про прізвище. Однак, я свято був переконаний, що побачив Степана Бандеру.

**
*

Прийшло доручення вируждатись мені на українські землі під московською окупацією. Все вже було готове. Кілька зустрічей у Кракові, і наша група мала відбутися ще одну, останню зустріч. Ми сиділи в кімнаті, а провідний член ОУН Микола Климишин давав нам усякі інструкції для підпільної роботи на Україні.

Нагло хтось застукав і, не чекаючи відповіді, відчинив двері. На порозі став незнайомий чоловік і зголосив: „Провідник іде!“

Команда Климишина — і ми виструнчилися, дивлячись на двері.

Через поріг переступив „таємничий пан“, що я його бачив у студентській харчівні.

Я вдивлявся в ясні, розумні очі Провідника і карбував у пам'яті кожне його слово, кожний рух. Так говорити до серця і душі міг тільки справжній Провідник, що запалював бажанням боротися за велику справу, віддати себе в жертву і смерті, але ніколи не зрадити.

— Я вірю, що ви не заведете моїх і всієї Організації надій, вірю, що своє завдання виконаєте гідно, як лицарі. Номіную вас членами Першого Пробоевого Відділу! — Провідник стискав кожному з нас руку і дивився пильно в очі. В тій хвилині здавалося, що він читав найглибші таємниці наших душ, бачив і оцінював вартість кожного з нас.

— Слава Україні! — попрощався з нами Провідник. — Вождеві слава! — відповіли ми, як заворожені, супроводячи поглядами Провідника до дверей.

Його очі проводили мене через ворожий кордон, через густий кулеметний вогонь большевицьких прикордонників. Його голос звучав в моїх ушах у большевицькій тюрмі. І коли приходили критичні хвилини, го-

НАША ТРИБУНА

ДУМКИ З ДОПОВІДІ п. О. ШТУЛЯ

Перед ІХ конвенцією УККА головні осередки українського поселення в Америці відвідав п. О. Штуль-Жданович з доповіддю, що пізніше була надрукована в „Свободі” (ч. ч. 185, 186 і 187). Доповідь п. О. Штуля, як наступника сл. п. полк. А. Мельника, має програмовий характер, а тому варто дещо над нею застановитися.

В тоні доповіді відчувається стиль французької журналістики — він легкий, крилатий, емоційний. Доповідач перескакує з одної теми на другу, подеколи попередньої теми не вичерпавши, а часом навіть заперечуючи свою вже поставлену перед тим тезу.

Почав п. О. Штуль досить похмурым пасусом: „Мені мило було бачити тут людей... серед пустелі байдужості та зневіри. Нас, тобто тих, що відчувають обов'язок дбати не тільки про себе, заливає хвиля поразницьких настроїв, гул голосів, що говорять про неминучий заник еміграції, що бачать Україну на смертному ложі і під фразами бойового наставлення ховають в суті речі — атмосферу капітуляції...”

Але це — лише на вступі. Далі представляювані доповідачем образи рожевіють, теплішають, гарячішають і сповнюються оптимізмом.

Кілька уступів своєї доповіді присвятив п. О. Штуль націоналізмові і націоналістам. Сказав, що „ми — проти шовінізму, і ми проти винищення меншостей, і ми за співпрацю і співжиття народів та держав”. Слушно говорив, що „перемога ідеї нації і націоналізмів є основним законом нашої доби”. І ще говорив, що „Московська імперія мусить упасти”. Але нічого, зовсім нічого не сказав, що ж треба робити, щоб перемогли ідеї нації, що треба робити, щоб шанували інші народи права нашого народу і не сказав — як же валити Московську імперію. **Бо слова „революція” він ні разу не вжив.**

Знайомі нотки з недавніх дискусій довкола Хвильового прозвучали, коли п. О. Штуль заявив: „Ми бачили, як молодь 20-их років, після упадку УНРеспубліки, пішла в комсомол України, щоб боротися в легальних формах за відмосковлення України”. Треба дуже сумніватися, що п. Штуль міг бачити те, про що він говорить, бо в комсомол ішли зовсім з іншими цілями. А до

лос Провідника виразно, наче з самого серця, промовляв: „Я вірю, що ви не заведете моїх і всієї Організації надій...”

Тоді дух оживав і кріпив німічне тіло. Ум усвідомляв, що краще згинуть в найтяжчих муках, щоб тільки чесно. І я жив, боровся сам з собою і з московськими вандалами із НКВД. А коли бракувало сил, кликав на поміч Провідника.

Він згинув, як настрашимий лицар і, наперекір ворогові, живе в серцях Його вихованців. І житиме в майбутніх поколіннях, ведучи новітніх лицарів до боротьби, до перемоги.

В. К.

того ж і „комсомолу України” ніколи на світі не існувало, а була і є ВЛКСМ — Всесоюзна Ленінська Комуністична Спілка Молоді і „один з її передових загонів” ЛКСМУ — Ленінська Комуністична Спілка Молоді України, кожний член якої — згідно з статутом — „зобов'язаний боротися за здійснення політики комуністичної партії”. А політикою цієї партії є і було обмосковлення України. З таким самим успіхом міг би п. Штуль твердити, що й до комуністичної партії йшли ближче неозначені особи, щоб рятувати Україну від большевиків.

Стаючи в обороні „контактовців”, п. О. Штуль з нічим необґрунтованою певністю заявляє: „Хіба не скажемо, що все в нас у порядку, коли всякий розгляд дійсності в Україні з об'єктивним трактуванням наявних даних у нас звуть советофільством, коли ствердження, що в Україні сьогодні колхозник з Херсоцу везе літаком продавати помідори на колхозному ринку в Києві — у нас трактують як охоту повороту додому...”

Поняття „об'єктивний” — річ дискусійна. Але вже зовсім анекдотичним — якщо не гірше — є ствердження, що на Україні якийсь колхозник може використовувати в своїх інтересах державний літак. Хібащо якийсь „зразковий” чи „передовий” колхоз. Однак п. О. Штуль мусить знати, що колхозник відрізняється від колхозу, навіть „найпередовішого”, так, як відрізняється визискуваний від визискувача...

Як на програмову доповідь, занадто легковажною є заява п. О. Штуля, що „спротив русифікації пішов так далеко, що замовкли доказування необхідності злиття націй”. Народовбивча советська політика в формі „злиття націй” прийнята була на ХХІІ з'їзді КПСС в Москві і зафіксована в новій програмі партії, яку кожний комуніст — від члена ЦК до найнижчого сільськогосподарця — повинен знати і реалізувати, як сказано в статуті. **Поки цей пункт не усунуто з партійної програми, не можуть „замовкнуті доказування необхідності злиття націй”.**

Доповідач не послідовний у своїх констатаціях. На початку своєї доповіді він говорить, що молоде покоління в Україні „виявляє виразний спротив, тримаючись можливо найбільш легальних форм, щоб не викликати репресій”; що „Україна бореться сьогодні за збереження біологічної субстанції, відклавши на другий план справи ідеології і навіть політики”. А в кінці доповіді, очевидно, забувши про ці свої формули, заявляє, що „боротьба йде в країні за людську гідність, за випрошення національного хребта”, і навіть закликає „бути гідними наших братів... що сьогодні в Україні ризикують усім”, значить активно борються з режимом.

„Контактам” присвячує п. О. Штуль окрему увагу. „Ми шукаємо, — каже він, — приятелів між чужими, але в першу чергу... простягаємо руку братам по кро-

Олександр Дорда

НА ПОХМІЛЛІ

Як з важкого, після самогону, сну, прокинулись оковпачені і шмінковані „споживачі культури”, які, всупереч пересторозі, а власне наперекір „бандерівському УККА”, посунули були чередою за інстинктом тупого, нез'ясованого, анархічного спротиву авторитетові, на так званий ансамбль Вірського.

Навіть американці жидівського походження з України, яким годі закинути вороже ставлення до представника советського мистецтва Вірського та до всякого роду відлуння давно покинутого „півдня Росії”, одверто сдінили другий виступ київського ансамблю, як іспит фізичної справності та циркові трюки атлетів-гімнастів різних національностей (не дарма ж у програмці на 80 прізвищ тільки двадцять ніби українських) — і нічого більше, залишаючи мистецькі критерії для єдино-культурного московського балету Мойсеева.

І москвичена вкрай музики і як для кльовнів перешиті проєкти безборонного, бо покірного, Анатолія Петрицького і один-єдиний новий танець після чотирирічної перерви на всіх десять точок програми, глибоко розчарували навіть ту частину публіки, що йшла туди не так задля високого мистецтва, як з доброго серця обдаровувати землячок та земляків намистами, хустинками та грішми.

Найсумніше в цій авантурі з мистецтвом та культурою те, що мала вона виразний присмак проби харак-

ві, не зважаючи на переконання”. Ця заява настільки широка, що могла би включати і комуністів. Чи добре передумав її п. Штуль?

„Коли ворог висилає своїх післанців, щоб нас розкласти, — каже п. О. Штуль, — ми мусимо намагатися розкласти їх”. Заявляючи, що „ми можемо перемогти в зударі з ворогом” і стверджуючи, що „він уже попівся”, „кричить про ідеологічну диверсію” і тому „приїзди із-за залізної заслони припинилися”, — п. О. Штуль ще не знав, що за який тиждень-два приїде до Америки танцювальний ансамбль Вірського, придуть як члени советської делегації в ОН Драч, Павличко та інші, і наші „реалітетники” з круглого стола зчинять у Нью Йорку вакханалію зустрічей куди бурхливішу за ту, яку вчинили були вони в зв'язку з приїздом бригади Колосової. Тільки з тою різницею, що тоді можна було отих бригадників так-сяк декорувати титулами культурних діячів, а тепер зустрічаються вони і славословлять офіційних представників советського режиму — большевицьких чиновників на чолі з Кочубеем, хоч може й пишуть ці чиновники вірші.

До готелю „Нью Йоркер” почастило „реалітетникам” стягнути понад сотку наших замотеличених інтелігентів — письменників, лікарів, інженерів та інших осіб з науковими і мистецькими титулами та псевдотитулами, які ручкалися там з КГВістами і попивали з ними віскі. А один з наших заслужених театральних діячів, не мігши через хворобу прибути на побачення з московськими висланцями, прислав письмовий привіт

теру еміграції, — факт смішного, якби не був трагічним, самообману. Чиї очі ще не заплили кров'ю супроти червоної плахти „бандерівщини”, бачить, що москалям про згадану масу, безпам'ятну на кривди й зневаги, покірну й безкритичну на підшепти, зовсім не йдеться. Нецікава москалям розжиріла товпа, яку й полякам не так важко було купувати за ціну посади на залізниці чи пошти (ославлені „перенесення метрик”). Ні ті придніпрянці, що з якоюсь манією самообльовування нарекли себе „локривдженими східняками”, хоч здоровий глузд мусів би пригадати, де і хто їх кривдив: чи на чужій, вільній землі, де вони проявили життєздатність і зуміли застосувати свої вмільости, чи може в Україні колгоспні головачі, червоноармійські політруки та участкові поліцаї, що пересовували масу авохтонів по шахівниці потворного Советського Союзу?

Ті земляки, що ймовірно чи на правду терпіли голод, знуцання, ув'язнення, розрив з родиною та всякі можливі форми насильства — швидко забули все. Проте, звикнувши до терпіння невинного і задарма, раді б і сьогодні терпіти й про своє горе усім жалітись. Тож знайшли собі вигаданих кривдників і, хоч пізенько, стали бунтуватись. Бунтують проти неназваних, вигаданих, а може й підшептаних кривд, що полонить

для всіх них і для... Смолича, голови Комітету „За возвращеніє”. Щоб уявити собі всю глибочину моральної деградації цих новочасних „політичних емігрантів”, вистачить пригадати орликівських емігрантів з-перед 250 років і їх поставу супроти Москви.

То чому ж дивується п. О. Штуль, що „заливає нас хвиля поразницьких настроїв” і панує в деяких групах „атмосфера капітуляції”? Чи не здає він собі справу з того, що саме оті „відважні”, що намагаються „розкласти” московських післанців, самі ганебно капітулюють перед ними на „приватних зустрічах” по готелях та ресторанах?

Наступник сл. п. полк. А. Мельника мусить знати, що ворогів перемагають не при чарці горілки, не в обстанові гостинності, де вони можуть плювати в очі господарям так, як це робили при останній зустрічі. Так компромітуючи українську політичну еміграцію в обличчя поневоленого українського народу, якому напевно широко розписують про всі ці „контакти” советські газети, зміновіховці „допомагають, — як каже п. О. Штуль, — „визрівати політичній думці на Рідних Землях”, так „перекидають вони ідеї свободи через залізну заслону”.

Пан О. Штуль приїхав до Америки, щоб „засипати рови і рівчаки”, але на IX конвенції американських українців люди його середовища рівчаків та ровів не то не засипали, але ще й нових понавикопували.

В. Архілох

їхню увагу й паралізує спільну поставу проти єдиного й незаперечного ворога України — Москви.

Але дарма. Багато часу мине, багато крові отруять ідейним одиницям, поки загояться рани на тілі нашої нації.

Покищо спрепарована послужливими московськими агітаторами товпа, перемішана з підпольськими опортуністами й перекинчиками, дістала собі за провідників вічних мальконтентів, анархістів, людей, отруєних хворобливими амбіціями, що прийшли на зміну засланим, розстріляним письменникам, щоб заповнити порожнечу, так, як на місце тих, що тікали з Галичини від большевиків, прийшли „короновані” спілкою совєтських письменників невідомі особи без творчого доробку, таланту й освіти...

Всі ці новоспечені барди спрямували свої сили для затримання незаслужених титулів, не на освіту, поглиблення культури чи на працю. Такі провідники можуть повести товпу не лише на балет Вірського чи „літературний вечір Павличка”...

Яскравим прикладом зацікавлення маси й її провідників культурною було самітне життя невідомого, ба зневажаного поета Тодося Осьмачки.

Іронія долі лише в тому, що оковпачена й шмінкована товпа з контрольованими коштовною лікарською опікою шлунками була цілком виступів Вірського, Драча, Павличка, Кочубея і їм же ність числа. Не для плебей у розкішних шатах гудуть сирени культурних обмін!

„Колезькі світники” й таємні радники знають, що товпа відсівається на будь-якому вітрі, залишається незрушима ідейна, патріотична частина еміграції, її ядро. І ніякі скакуни, ніякі заклиначі гадюк, ніякі „поети” не зачеплять його. Не від сьогодні ведеться незрима боротьба з шостою вже історичною еміграцією українського народу. Були часи, коли ловити й переймати приїжджали куди більш аси, як сьогоднішні шансоністи та автори частушок, а для опірних точок ангажувалось дипломатів, не малограмотних службовців... І не давалась еміграція на підшепти, що „вони без батьківщини ніщо”.

Не далеко дивитись — Ірляндію виборола еміграція в той час, коли „Зелений Край” позбувався решток культурних сил в користь Англії, ба навіть своєї мови!

Значимість нашої еміграції скоріше оцінили, як ми, наші вороги, намагаючись розбити заходами нібито культурного порядку (затуманення спілки еміграційних письменників „Слово” приїздом умираючого, а чи вже й неживого Максима Рильського) побудову пам'ятника Тарасові Шевченкові у Вашингтоні. (Товпа до сьогодні рахує ще якісь там видатки й інші дрібні речі).

Ця ж товпа вернулася з монструозної залі Медісон Сквер Гарден, залі, призначеної для боротьби биків, розчарована, на похміллі.

**ЛИШЕ ТОЙ Є СВОБІДНИЙ,
ХТО ЗАВЖДИ ГОТОВ УМЕРТИ.**

Д і о г е н

ШИРИТЬСЯ ФРОНТ ПРИЯТЕЛІВ ВОЮЮЧОЇ УКРАЇНИ В СКАНДИНАВСЬКИХ КРАЇНАХ

Свідомий, здоровий націоналізм постійно діє і розвивається в європейських країнах. Цей націоналізм принципово протіімперіалістичний і протитиранський. Його сила засновується на тисячолітній традиції самостійних націй. Не зважаючи на інші нуртуючі ідеї, націоналізм проявляється фактично в кожній європейській країні від Ірляндії на заході по Фінляндію на сході, від Швеції на півночі по Туреччину на півдні. Десятки й сотні прикладів свідчать про те, що в загальному він дуже подібний до українського націоналізму, і тому, де вони зустрічаються, „європейський” націоналізм відразу ставиться прихильно до українського націоналізму.

Найновіші приклади, які це потверджують, маємо із скандинавських країн.

Коли АБН підняв акцію розголошення ідей визначного поета-борця Василя Симоненка, інтелектуальні кола північноєвропейських націй надзвичайно широко і прихильно коментували ці ідеї, так само, як прихильно сприйняли вони свого часу виступ кол. прем'єра українського Тимчасового Правління, п. Ярослава Стецька, який пригадав їм про союз Гетьмана Івана Мазепи з королем Карлом XII. Також активно включились скандинави в справу оборони переслідуваних російськими колоніялістами Світличного й Дзюби.

Данська організація „Ляндсорганизацион Демократік Алліансе” — заходами п. Ярослава Стецька вислала до Міжнародного ПЕН-Клубу в Лондоні листа, в якому закликала його членів стати в обороні обох українських літераторів. У листі сказано, що Світличний і Дзюба були арештовані і суджені на тій підставі, що вони бучітмо переслали за кордон протикомуністичні й протиросійські поезії і щоденник Василя Симоненка. Цей суд названо „симптоматичним виявом переслідування не-російських націй в СРСР.” а засуд прийшов „внаслідок кампанії ненависти й наклепів проти українських інтелектуалів”.

Ця ж організація вислала відкритий лист до Данської Спілки Письменників, текст якого появився у вісімдесятьох періодиках. Якщо прийняти, що кожний з тих періодиків виходить накладом щонайменше кілька тисяч примірників, то за обчисленням самих данців мала прочитати його половина всіх читачів Данії. З добре поінформованих кругів повідомляють, що і Данська Спілка Письменників відбула спеціальне засідання, на якому докладно розглянула справу протесту проти переслідування українських культурних діячів та можливості міжнародної інтервенції. На цю справу звернули увагу також данські міністри.

У Норвегії, в Осльо, в газеті „Фарманд”, появилася в червні стаття „Смолоскип свободи горить в Україні”, яку написав данець Енс Нілсен — відомий симпатик української протиколоніальної боротьби. Ця стаття була передрукована в чотирьох великих норвезьких газетах.

Акція в користь Воюючої України постійно розгортається в Скандинавії. Провідні круги цих свободолюб-

Богдан Коринт

МАЛІ ДЕРЖАВИ І АТОМОВА БОМБА

Стратегія і тактика війни змінюють своє обличчя радикально і в прискішеному темпі. У В'єтнамі з обох сторін перевіряють теорію і накопичують досвід на майбутнє. А майбутнє не певне і грізне.

Читаючи думки визначних державних мужів, висловлені в інтерв'ю або менш чи більш інспірованих промовах, можемо завважити, що всі засадничі справи мають тепер мілітарний підклад, спричинюваний турботою про безпеку держави. Недавно колишній німецький канцлер Аденауер в інтерв'ю, даному американському журналістові Солцбергерові, висловився так:

них країн сприяють створенню світового центру визволення народів з російсько-комуністичної неволі. Вони вітають співпрацю АБН з АПАКЛ-ом. Представники Данії та Швеції брали — завдяки заходам п. Ярслава Стецька — участь в конференції АПАКЛ, що відбулася в Сеулі (Корея). Данію репрезентував там п. Крафт, голова Ради НАТО в 1952-53 роках і кол. міністер закордонних справ.

Ідеологічно-інформаційна праця у такій мірі інтенсифікується в Данії, що приятелі України носяться з думкою видавати для цієї цілі спеціальний періодик. Цією справою зацікавились провідні данські журналісти, міжнародньовідомі політики, члени парламенту та провідники студентства й робітництва.

Згадуваний уже Енс Нілсен написав також статтю про Василя Симоненка, яка була надрукована в дев'ятих провінційних газетах Данії і в сімнадцятих виданнях копенгагенського району — накладом 400.000 примірників.

Провідна данська газета „Берлінске Тіденде” вмістила статтю Е. Нілсена, в якій він обговорює не лише культурно-визвольний український фронт, але й політичні та історичні питання України. Інша стаття цього ж автора про Україну появилася в шведському часописі „Даген”, органі протестантської організації Ляенс.

Треба підкреслити, що всі заходи в справі розголошення у скандинавських країнах української протиросійської визвольної боротьби ведуть самі скандинавці з мотивів власних національних інтересів. Вони часто звертаються до українців з АБН з проханням присилати їм українські книжки, матеріали про Україну та вирізки з української преси із відгукками на їхню діяльність.

Все сказане вище вказує на глибоку і щирю прихильність скандинавців до АБН та до українського революційно-визвольного націоналізму, — прихильність, у яку, на жаль, багато українців на еміграції не вірять.

А. В. Бедрій

„На місці президента Джансона я вивів би американські війська з В'єтнаму”. На запит „чому?” — відповів: „Коли велика нація переконується, що її шлях виявляється труднішим, як думалося, то не є для неї ніяким пониженням, коли вона змінює свою політику”.

Аденауер пояснив своє становище так: „Європа — найважливіша зона для ЗДА. Не Південна Америка і не Азія. І коли американці починають нас недобачати, то загрожує небезпека, що Москва здобуде контроль над усією Німеччиною і Францією”.

Турбота оправдана, бо американці вже відтягнули з Європи деякі частини своїх військ до В'єтнаму, мовляв, не слід ідентифікувати силу чисельности і силу бойову.

Генеральний секретар ОН У Тант заявив, що по закінченні каденції залишає свій пост в цій установі. У Тант старався довести до замирення у В'єтнамі, і не мав успіху. Він за зльокалізування конфлікту, і в тому також зазнав невдачі. „Події змушують мене побоюватися, — сказав він, — що В'єтнам — перший етап третьої світової війни”.

Війна загрожує поширитися на Сіам. Американський амбасадор у Бангкоку звернув увагу на терористичну діяльність червоних партизанів, які займають щораз більшу територію тієї держави і стають побажною небезпекою для уряду.

Чи можливо, щоб Америка стягнула свої війська з В'єтнаму? Мають, ні, бо у в'єтнамській затоці Кампан американці будують велетенську базу для морських та повітряних сил, і генеральний секретар ОН підозріває навіть підготову до воєнної розправи з червоним Китаєм.

Колишній президент ЗДА Айзенгауер заявив недавно на пресовій конференції, що поступове поширення війни у В'єтнамі створює загрозу „свободам, на сторожі яких ми стоїмо”, і заявився за негайне використання „всіх сил, які необхідні для перемоги”. Уникаючи прямої відповіді на питання, чи слід використати також атомову зброю, Айзенгауер завважив: „Я вжив би всіх можливих заходів для осягнення перемоги”. Айзенгауер вважає, що якнайско-

рішій перемозі у В'єтнамі треба віддати перевагу „перед війною з убогістю і летом на Місяць”. Відповідаючи на запити журналістів, колишній президент США заявив: „Війну мусимо виграти протягом найближчих 24 місяців, інакше вона перетвориться у далеко більших розмірів конфлікт”. Розвинути цю думку він відмовився.

Виявляється, що Японія вже продукує свої власні ракети для „мирних цілей”. Вони дешевші, як продуковані в США, бо запускаються твердим, а не плинним паливом. Для „мирних цілей” недавно закупили якусь кількість тих ракет Югославія й Індонезія. Японці заповіли, що незабаром випустять сателіта для наукових дослідів.

Як виглядатиме майбутня війна, годі передбачити пересічному громадянину. У військових журналах йдуть на цю тему дискусії. Які ж зміни у воєнній тактиці і стратегії передбачається на майбутнє?

У першій мірі не існує вже теорії перемоги на полі бою, тобто перемоги внаслідок знищення живої бойової сили ворога. Ця теорія діяла ще у другій світовій війні, і згідно з її принципами мала держава не може оборонитися проти сильного ворога, бо для цього не вистачить їй людських і матеріальних засобів.

Цієї теорії тримається ще й досі більшість нашого громадянства. Ці питання поголі переходять з фахових журналів у поточну пресу, тож і нам слід ближче ними поцікавитися.

Звичайно, думка, сперта на тій перестарілій теорії, впливає негативно на песимістів, які у нас розмножилися, і деморалізує населення малих держав.

Об'яви такої деморалізації можемо спостерігати не тільки в Азії, але і в Південній Америці, де червоні партизани своєю тактикою психічно і морально виснажують громадян.

Мала держава своєю поставою може оборонитися проти ворога, примусивши його зректися наміру поневолити її. Такі приклади маємо хоч би з останньої світової війни, коли ні Гітлер, ні Сталін не зважилися захопити Фінляндії і Швейцарії. Спротив тих малих держав примусив би напасників вжити поважних військових сил, а цього вони не могли собі дозволити. До того ж треба було брати під увагу поважні політичні моменти.

Отже засадничими чинниками були і будуть в майбутньому витривалість і моральна сила оборонців, постійна готовість до оборони, розуміння, що існування власної держави може бути гарантоване лише збройною силою, всупереч твердженням різних доктринерів, як то було у нас в часі визвольних змагань.

Кожна нація також в атомовій добі зобов'язана дбати про свою безпеку. Безпека не є привілеєм великих держав, тим більше, що так, як розвиваються події, можливості існувати для малих держав нині більші, як для імперій. Тож і поневолені Москвою народи матимуть у великій війні більші шанси витривати, як московська імперія. В разі бомбардування ракетами з атомовим вантажем противник нищитиме не провінційні території народів, які є його потенціальним союзником, а центри імперії, адміністраційні, господарські та військові.

Тут треба звернути увагу на те, що гін до сенсації викривив картину атомової війни до такої міри, що загал має неправильне уявлення про можливості нуклеарної зброї. Мало-хто звертає увагу також на відомий ще з історії воєн минулих віків „новий” засіб, яким є відстрашування ворога від агресії. Чинником відстрашування послуговується завжди сторона слабша.

Друга світова війна почалася агресією Гітлера і Сталіна, в якій поодинокі держави або не виявили достатньої моральної сили для оборони, покладаючись на Францію та Великобританію (Чехо-Словаччина), або не мали достатніх оборонних засобів. Якщо б держави Східної Європи політично і мілітарно діяли тоді спільно, світова мапа виглядала б сьогодні інакше.

У відстрашуванні противника найважливішим є не так матеріальний момент, як свідомість населення загроженої держави, що свобода — є найдорожча річ, за яку варто віддати життя. Проте, існування атомової зброї міняє засадничо давнє розуміння оборони. Атомовою зброєю загрожує нині і малим державам, і великим імперіям, і поневоленим народам. Оборона мусить лежати сьогодні у вищій площині — у площині атомової зброї.

Нова доба вимагає створення нової стратегії, не універсальної, а національної, бо ситуація

Петро Кізко

У СНІГАХ ТАЙГИ

Трагічна доля української молоді на засланні

Українська молодь у системі советсько-московської імперії переживає важкі часи. Сотні й тисячі хлопців і дівчат — головним чином синів і дочок робітників та селян — висилають з рідних земель у далекі північні райони Московщини. Висилають на „освоєння” цілих земель, на новобудови, в копальні і т. д. Ця молодь приречена на неймовірно важкі умови життя. Брак житла, відповідного одягу, харчів, високі норми виробітку часто доводять юнаків і дівчат до різних хвороб і смерті.

Яскравою ілюстрацією такого стану є повість Анатолія Хорунжого „Ковила”, яка появилася кілька років тому. У цій повісті розповідається, як у глибоких снігах тайги загинув — замерз молодий київський інженер Біланюк, залишивши у Києві дружину й малу дитину. Постає Біланюка уособнює трагічну долю сотень українських молодих людей на засланні в СРСР.

У київському молодечому журналі „Дніпро” за липень цього року появилася новий літературний твір, який розкриває жахливий стан життя української молоді на важких будовах в північному районі Ангари. Це новела моло-

теренова, економічна, політична різна для кожної держави. Для великої і для малої. Для тієї, що має тисячі атомових бомб, і для тієї, що має їх кілька або й зовсім не має. Готовість малої держави до оборони атомовою зброєю, якою можна завдати поважних ран ворогові, є справжнім відстрашуючим чинником. Держава без цієї зброї здана на ласку й неласку сильнішого.

Нема сумніву, що малі держави більш наражені на атомову атаку. Однак, ворог, знаючи, що населення малої держави готове боронитися до крайніх меж, стане перед питанням: чи оплатиться йому агресія?

Це є причиною, чому в прискішеному темпі малі держави вишколюють свої війська у веденні партизанської війни і стараються за всяку ціну мати зброю, якої вимагає друга половина ХХ століття.

дої письменниці Галини Кисіль під назвою „Музика”. Сама авторка перейшла тяжкі життєві митарства. Народжена в Києві, вона разом із батьками була послана до Львова. Там закінчила університет, після чого, за комсомольською „путівкою”, була відряджена на будову Братської гідроелектривні. Спочатку працювала бетонницею (після закінчення університету!), потім була „висунута” на комсомольську роботу, врешті стала викладати німецьку мову в Братському політехнічному інституті.

Отак, замість працювати на рідній землі, вчити й творити для рідної молоді й рідного народу, большевицько-московські сатрапи кинули українську дівчину аж у Братськ — працювати для інтересів московських колонізаторів.

Про що ж пише Галина Кисіль у своїй новелі?

Група українських хлопців і дівчат працюють у тайзі над корчуванням дерев і будовою станції. Серед тої групи — Славко. Це тихої вдачі хлопець із блакитними очима. Він акордеоніст, музикант. В хвилини відпочинку сідав на пеньку, грав і розважав своїх друзів та подруг. Грав, а друзі підспівували:

Глухомань тайги, глухомань тайги,
Грізні скелі та вітри із Ангари,
Йшли ми в заметіль, йшли через сніги...

Славко закохується в робітницю Ганку, а вона — в нього. Але доля їм не сприяє. Ганка застуджується й тяжко хворіє, а Славка теж здибує нещастя. Ось як це описує авторка:

„Ми дивилися на Ганку, а вона ніяк не могла придушити кашлю. Вже кілька днів почувала себе погано, але трималася. Тільки шапку змінила на теплу хустку, і та хустка робила її іншю, тепер перед нами був не хлопчисько, а втомлена, хвора дівчина.

— Лікуватись тобі треба, а не про ізолятори думати, — пом'якшав Василь.

— Всім би нам до міста на ці два тижні, — підхопив Іван. — Відпочити, і — до лазні...

На ранок Ганці стало зовсім погано. Вона важко, з хрипом, дихала..."

Ганку відправили в лікарню...

А Славко, її коханий хлопець?

Він раптом зник із намета (молоді каторжани сибірську зиму проводили в наметі!)... Він кудись подався.

„Заметіль лютувала цілу ніч. Прокинулися ми, і ніхто не вилазив із спальних мішків. Тільки вже згодом Василь із Жоркою пішли подивитися, чи не накоїла буря біди на трасі?

Повернулися вони обліплені снігом, з мокриями, червоними обличчями”.

Але Славка з ними не було. Стривожені хлопці кинулися його шукати. І ось... зворотний шлях цілком виснажив Славка. А тепер ця заметіль... Він постояв, міркуючи, що йому робити. Відчув себе остаточно виснаженим, ноги тремтіли, мерзло нахльостане вітром обличчя, ватянка вкрилася шаром криги. Скинув рюкзак і почав збирати докупи обламани віти смереки, листя, якісь тріски. Довго розпалював багаття...

Він так і не пішов од свого вогнища до ранку, вирішив дочекатися, коли скінчиться заметіль. Старався не заснути, та сон його перемиг...

Коли ми підійшли, багаття тільки тліло... Підбігли. Жорка струснув друга за плече, збив шапку з голови.

— Славку! Славку, чуєш, не придурюйся!

Сніг танув на його чолі.

— Живий!..

Хтось кинув у вогонь оберемок хмизу, і полум'я рвонуло за вітром.

Василь розкрив Славкові рота і влив кілька крапель спирту.

— Знімай валянки, розтирай ноги! — наказав він.

Ноги були наче вибілені крейдою, і холодні, мов з порцеляни.

— Відморозив... і руки теж.

— І руки?

Ми добре знали, що це — руки музики. Василь щосили тер жорсткою рукавицею його пальці. Нарешті Славко розплющив очі..."

Друзі взяли його на санчата, відвезли, напівживого, в намет, а звідти відправили в лікарню...

Так зруйновано ще два життя — двох молодих українців. Московська тайга відібрала в них найдорожче — любов, відібрала в Ганки здоров'я, а в Славка — руки музики...

Так відбирає проклята хижацька Москва в України людей, мову, культуру, історію, поварварськи нищить націю.

РЕЦЕНЗІЇ

ХОСЕ ОРТЕГА-І-ГАССЕТ: БУНТ МАС. Переклад з еспанського Вольфрама Бурггардта. Видання ООЧСУ, Нью Йорк, 1965.

Написана ця книжка прозорим, навіть популярним стилем, однак хід авторових думок і їх прецизні, оригінальні формулювання вимагають зосередженої уваги. Очевидно, завдала вона перекладачеві, синові Юрія Клена, багато праці, щоб точно перекласти нашу мовою гостроту авторової думки і тонкощі стилю.

Хосе Ортега-і-Гассет досліджує й пояснює одне з головних явищ суспільного життя в нашому столітті — бунт мас. Цього явища не раз торкались учені й публіцисти, але зрозумів його і вичерпно з'ясував тільки цей видатний еспанський філософ. Усім, хто діє в громадському житті, як політик чи журналіст, або старається зглибити теперішню дійсність, як історик чи соціолог, важливо зрозуміти це явище в усій його обсягу. Ця книжка в першу чергу для них.

Автор стверджує, що маси зреклися своєї пасивної ролі, не слухають провідної меншини, не діють за її вказівками, а самі сягають по владу. Він підкреслює на основі статистичних даних, що маси створила цивілізація XIX віку. Від V віку аж до XIX населення Європи ніколи не перевищувало 180 мільйонів, а впродовж цього століття виросло до 460 мільйонів.

З допомогою техніки, що могутньо розвинулася, і справної державної адміністрації XIX вік дав масам достаток, вигоди, безпеку і віру, що така ситуація завжди існуватиме й автоматично поліпшуватиметься.

Тепер маси мають усе потрібне, — каже автор, — але не розуміють, що достаток, вигоди і уклад, в якому вони живуть, є вислідом праці — важкої і терпеливої — дослідників-учених в лабораторіях і діячів-організаторів. Маси вважають, що це все добро, наче явище природи, їм правно належить. Тому не відчувають вони вдячності, певні, що все їм дозволене, не визнають ніяких обов'язків і потреби рахуватися, з ким би то не було.

Маси посягають по владу, хоч не мають для цього, як зазначає автор, konieczних передумов: фахової освіти, продуманого світогляду, почуття обов'язку, самокритицизму. Ніколи раніше не протиставили маси думкам політичного чи культурного діяча — свої власні. Маси були свідомі своєї нездатності до теоретизування, до провідництва. Старання мас накидати всьому

суспільству свої „погляди” і досягнути провід у суспільних справах — річ крайньо шкідлива. Людина маси нездатна до саморозвитку, до розумової праці, вона не має переконань, має лише трохи думок, схоплених випадково і безсистемно, однак вона вважає досконалою себе і свої погляди на те, що діється в світі. Вона втручається в політику та в усі ділянки культури і намагається верховодити. Наслідком цього є поширення варварства і загальний занепад.

Автор пригадує факт, що людський рід розцвітає лише в таких умовах і в таких частинах земної кулі, де людина мусить добувати все потрібне власною працею. В гарячих краях, де природа забезпечує людину більшістю потрібних їй речей, вона дегенерується. Цивілізація XIX віку, що уможливила масам зажити в світі багатства, де немає труднощів, а є лише вигоди і надмір засобів, викликала поважну небезпеку зvierодіння людини. Є вже вимовні прояви цього в примітивізації життя.

У теперішніх часах література, політика, мораль стали справами проблематичними — процвітає лише емпірична наука, приносячи щораз нові винаходи на користь пересічної людини. Однак, маси, перебравши в свої руки владу, не відчувають вдячності і не цікавляться не лише визначними творами цивілізації, але й науковими основами свого добробуту. А без високого рівня техніки годі прохарчувати ту кількість людей, що живе на світі. Отже, майбутнє людського роду стоїть під загрозою. Та й на світі тепер, стверджує автор, щораз менше людей, які мають доволі вишколений розум, щоб опанувати проблеми дальшого розвитку цивілізації. Ці проблеми заважкі для розуму звичайної людини.

Кожне нове покоління повинно мати засоби для зв'язування наливних життєвих проблем. Один із таких засобів — пише автор — це знання історії, бо вона вчить уникати помилок попередників у веденні політики. Тим часом сучасні навіть провідні діячі культурних народів знають історію значно менше, як знали діячі XVIII, а то й XVII віку. Це ознака занепаду, це шлях до примітивізму. Також більшевизм і фашизм — це приклади занепаду. Це — рухи мас, керовані пересічними людьми. Ці рухи ввели в суспільне життя новину — „безпосередню дію”. Тому, що масова людина не має здібності роздумувати, вона розгублюється в дискусії. Отже, вона відкидає дискусію і втручається в суспільне життя насильним способом — безпосередньою дією, нехтуючи посередніми ланками між заміром і його виконанням. Людина маси не хоче дискутувати, щоб доказати, що вона має рацію, вона хоче накинути всім свої погляди силою. Керувати громадою, не маючи для цього таланту і кваліфікацій — це значить поворот до варварства.

Авторові досліді й висновки стосуються не лише до Європи, але й до Америки, хоч про неї він не говорить окремо. Він вважає, що Америка не внесла в світову цивілізацію нічого нового. Могутній розвиток техніки в Америці є лише наслідком величезного ринку збуту,

про який Європа, покраяна численними кордонами, не може й мріяти. Якщо Європа матиме такий ринок, негайно розцвіте її техніка і відповідно збільшиться кількість і поліпшає якість її технічних, наукових лабораторій.

Автор застерігається, що не вважає мас ідентичними з робітництвом і селянством. Серед робітників і селян, — пише він, — зустрічаємо людей, що мають усі прикмети провідної меншини, а серед осіб з високою освітою, а то й серед учених, є багато таких, що своєю духовістю належать до мас. До провідної верстви належать ті, хто має почуття громадського обов'язку, високі суспільні цілі й невинно працює для їх здійснення, хто здатний до розвитку і вимагає від себе значно більше, як вимагають від нього люди.

Між науковцями XX віку, — стверджує автор, — більшість нецивілізована і варварська. Зробив їх такими поступ науки. Річ у тому, що наука, щоб розвиватися, вимагає спеціалізації. Науковець обмежується одною вузькою ділянкою. Наприклад, із широкої науки біології вибирає він невеличку частинку — „комахи”. Але й це завелика ділянка, і він обмежується підділянкою, наприклад, „хрущів”. Якщо він зробить тут якусь відкриття, то стане признаним науковцем, хоч не знає більше нічого, не лише про цілість культурних надбань людства, не лише про цілість досягнень природознавчих наук, але навіть про інші частини біології. Однак, він гордий зі свого знання і забирає голос навіть у справах техніки, мистецтва чи політики і вимагає, щоб його примітивну думку приймали, бо ж він — науковець.

Хоч автор з'ясував великі хиби в збірній вдачі мас і насвітлив незавидний стаг справ у світі, в якому маси перейняли провід, щодо майбутнього він навіть наче оптиміст. В бунті мас він добачає також можливість розвитку в корисному напрямі. Цей бунт може бути переходом до якоїсь, незваної ще організації людства, але може довести й до катастрофи. Деякі прояви бунту мас, наприклад, „безпосередня дія”, можуть принести в суспільному житті вдосконалення, бо стара, традиційна цивілізація залишає небажаний осад: мертві, непотрібні інституції, ускладнені розв'язки, перестарілі оцінки. Спрощення, що його вносить безпосередня дія, веде, не зважаючи на свої хиби, до відкинення тих недомагань і тягару несуттєвості — в політиці, в коханні, в товариських формах тощо.

У кінцевій частині своєї студії подає автор, крім наукового досліду, своє політичне кредо. Тому вона дискусійна.

Автор великий прихильник об'єднання європейських держав. Для Європи, мовляв, це — єдиний рятунок. Виходить він від ствердження, що увесь сучасний світ переживає важку моральну й світоглядову кризу. Її причина в тому, що Європа втратила панування над світом. Цей факт завдає шкоди не лише неєвропейським народам, але й Європі. Вона визначила для тих народів систему моральних вартостей і мету, тепер вони не мають життєвої цілі і — деморалізуються. На

місце колишнього порядку приходять анархія. Європі також шкодить втрата влади, бо вона губить розмах, енергію і дисципліну, притаманну тим, хто володіє.

Європі треба, — пише автор, — нової великої ідеї. Нею є об'єднання Європи. Інтелектуалісти почувають себе в своїх рідних краях провінціями. Їх давлять державні кордони, поза які сягають далеко їхні заміри й почини.

Агресивний більшевизм чужий Європі, бо вона до самих основ індивідуалістична, не бачить у ньому передумов для щастя людини. Однак, при відсутності великої мети, Європа може захопитися більшевизмом, особливо, якщо більшевицькі п'ятирічки приносять добрі наслідки. (Автор видав цю свою книжку в 1930 р., коли повна невдача більшевицьких експериментів не була ще такою очевидною, як тепер). Отже не лише для оздоровлення себе і світу, але й для противаги більшевизмові європейські народи повинні поставити перед собою нову велику мету — об'єднання.

Рух за об'єднання Європи, яке так сильно обстоює автор, набрав тепер розмаху і сили. Вже здійснено, як відомо, економічне об'єднання кількох західноєвропейських держав. Цей рух у такій формі, якої він прибрав, не обіцяє нам, українцям, нічого, бо його ціль — об'єднувати держави, а не нації.

Яскравим доказом авторового твердження, що людина маси не має світогляду, нездатна й неохоча його творити, і що багато людей з освітою належать своєю духовністю до мас, є ось такий факт з-перед кільканадцяти років. Один французький журналіст написав був у своїй статті з критикою більшевизму, що більшевики стараються накинути не лише своїм однопартійцям, але й широким масам свій стандартний світогляд, хоч природним і невід'ємним правом кожної людини є свободне творення свого світогляду. Незабаром після того одержав він кілька листів від французьких студентів, які заявляли, що їм подобається оте накидування світогляду, і тому вони вирішили вступити до комуністичної партії...

Майже все те, що автор пише про добробут широких мас, створений для них у XIX віці, не можна прикласти до народів європейського сходу, зокрема до нашого. Нам нічого не дали окупанти в XIX віці, крім визиску і важкої неволі. В XX віці та неволя ще більше зміцніла. Ніяких вигід і достатків, про які пише автор, наш народ не має, а тому й не існує небезпеки, щоб він та інші народи європейського сходу виродилися.

Очевидно, автор мав на думці державні народи і міське населення європейського заходу й Америки.

Однак, знаємо з творів визначних письменників XIX і початку XX віку, хоч би з повістей Діккенса „Олівер Твіст“, Золя „Жерміналь“, Сінклера „Нетрі“ чи з драми Гавптмана „Ткачі“, що масам жилося тоді далеко не так вигідно, як думає автор.

Причиною бунту мас були не лише ті чинники, що їх підкреслює автор, але й інші. Про них інколи мимоходом він згадує, але не відзначає. Наприклад, в одному місці говорить він про зменшення провідницької

чуйності й енергії у європейській еліті XIX віку під впливом загальноприйнятої тоді теорії, за якою поступ діє у світі автоматично і невпинно, а тому культура і добробут зростатимуть без огляду на активність чи пасивність людей. Оця теорія, стверджує автор, приспала еліту, і вона втратила свій вплив і значення.

Автор вимагає від провідної верстви невпинного самовдосконалювання, і має повну рацію, бо провідна верства відповідає, особливо у поневоленних народів, за напрям і розмах культури і політики. Тепер, коли маси здобули великий вплив, а то й провід у житті націй, обов'язок людей, призначених з природи до проводу — дбати, щоб нація не діяла на власну шкоду, щоб не зійшла на бездоріжжя.

Провідні люди не мають причини до гордості, бо їх таланти не є їхньою заслугою. Переважна більшість людей належить з природи до маси, а меншість має від народження провідницький талант. Енергія до діяльності і до самовдосконалювання є вроджена.

Колісь читав я дуже інтересні статистичні дані: На мільйон людей родиться кільканадцять з геніальним талантом. На жаль, мало-хто з них має добрі умовини для розвитку. Кілька тисяч родиться дуже талановитих. Це — визначні письменники, провідники своїх націй, філософи й учені великого формату, славні композитори й мистці. Далі понад сто тисяч людей середньо-талановитих — це професори, звичайні письменники, високо поставлені урядовці тощо. Є в тому мільйоні також понад 750 тисяч людей пересічних. Але на тому не кінець, бо родиться також кількадесят тисяч людей нижче пересічного рівня. Вони не мають доволі моральної сили, щоб опиратися спокусі, отже не діяти проти законів, але їх стримує й обмежує мораль більшої маси. Виходячи з-під впливу громади, вони діють на шкоду співгромадян. У тому ж мільйоні родиться ще одна група: злочинці з народження. Їх не всилі змінити ані виховання, ані вплив громади, ані карі. Вони часто порушують закони і заловнюють тюрми.

Дані цієї статистики дуже важливі: з природности поділу нації на масу і провідний гурт виринає сам собою висновок, що маса повинна для власного добра визнавати за провідними людьми хист і право на провід, отже повинна діяти за його вказівками. Це має особливе значення для націй, які борються за власну державу. У таких націй бунт мас діє значно в меншій мірі, як у націй державних.

М. Заклинський

Дух мазепинства, дух, який досі блукає по Україні, — ось звідки злітають ті „іскри вогню великого“ на вразливі душі, яких шукає вбчти московський Ірод. Але запалити той вогонь можна тільки в душах, які в „тані запалюватися, в сухих, вогнистих, горючих душах аскетів і героїв, не в мокрих від сліз душах „лакеїв“, „рабів“ і „фарисеїв“ за виразом Шевченка.

Д. ДОНЦОВ

О. Керз

НАША АМЕРИКАНСЬКА ПИСЬМЕННИЦЯ

Гелен Галун-Блак, американська дитяча письменниця українського походження, відома невеликій частині нашої еміграції, а могли б нею зацікавитися не лише в порядку жіночої солідарності члени редакційної колегії „Нашого Життя”. Її літературний талант і місце, яке вона здобула в американській літературі, могли б зацікавити навіть той синедрион емігрантської критики, що намагається завдавати культурний тон еміграції. На жаль, може через недостатнє обізнання з англійською мовою, а може мале заінтересування справами літератури взагалі, це ім'я не має у нас такого відголосу, як куди слабкіші імена московських, білоруських чи еспаномовних письменників (Биков, Солженіцин, Неруда), що знайшли навіть перекладачів на сторінках наших літературних журналів. Вибір п'ятох німецьких лівих новелістів, ідейно, не формально, навіть появився окремою книжкою...

Багатьом авторам, визнаним як клясики американської літератури, притаманне захоплення темами країн їхніх предків — Англією, Францією, а то й Московщиною. Клясики американської літератури — Теодор Драйзер насичує свої твори запахом московського творчого підсоння, дармащо тлом його романів є нібито американська провінція, міста якої мають екзотичні назви Москва, Петербург і інші, а герої зачитуються творами Достоевського, Пушкіна, закохані в образи Левітана...

Як і ці американські письменники, Галун-Блак, уроженка України (звідти привезли її маленькою дівчиною), всю свою творчість пропахчує українським духом, спогадами з української давнини, легендами, казками. В останніх двох творах, що появились під свіжими враженнями її двократної подорожі в Україну — „Тітка Америка” і „Дам'янів брат” — вона не лише прислухається до далекого гомону землі своїх батьків, а й передає свіжі, ба, найсвіжіші враження з сучасної, підсоветської України.

Враховуючи факт, що ці книжки призначені для американської дітвори, яка напевно не має найменшого уявлення про політичний стан поневоленої європейської країни, вони написані так, як не писав про сучасну Україну під московською окупацією ні один український письменник-емігрант, дармащо вирвався за ледве двадцять пару років звідти, а дійсність там протягом п'ятдесяти років не змінилася.

Про літературну вартість книжок Галун-Блак не доводиться говорити з двох причин: перша — їхня вартість стабілізована американською критикою та почитністю, зокрема призначенням їх для шкільної дітвори як обов'язкової лектури. Подруге — ми не знаємо настільки англійської мови, щоб оцінити її книжки так, як це робить американська критика. Тому займемося ідейним боком та функціональністю одної з її останніх книг, а саме „Тітка Америка”.

Отож, це коротка повість про переживання малень-

кої дівчинки Лесі, яка одного дня в її неспокійному, повному недоговорень і таємних подій підсоветському житті опинилася віч-на-віч з незнаною перед тим тіткою з невідомої країни, з іншого світу. Зі світу, що відрізняється від Советського Союзу не лише багатством, спокоєм, а й необмеженою свободою людини, що — багата чи бідна, дурна чи розумна, лиха чи багатородна — може діяти й жити за своєю волею і своїми забаганками. Для Лесі, яка ще не зовсім дозріла до розуміння жадливої з кожного боку підсоветської дійсності, це величезний злам у житті.

Починаючи з лагідної, невимушеної мови, з ляльки, про яку лише може мріяти підсоветська дитина, з їзди шиковним автотом, з поїздки в Київ, з перебування в недоступному для звичайного громадянина СРСР готелі, з цукру, що його тітка принесла з того таки готелю, і безлічі фантастичних подій аж до вияву родинних таємниць, що її любі батьки були довгий час в тюрмі чи на заслання за ту солодку волю, якою втішався тітка в Америці, що московський невілляницький режим ламає хребта її доброму дядькові, який прийняв і виховував Лесю тоді, коли батьки були в тюрмі, що цей добрий дядько мусить ховатися з своїми гарними почуттями й видаватися гіршим, як він у дійсності є — для добра своїх дітей, ровесників Лесі, аж до зрозумілих тільки дорослим „великих таємниць” про небезпеку листування з рідними в Америці...

Всі ми знаємо, що діти в Советському Союзі дозрівають раніше за дітей, які ростуть в нормальних умовах вільних країн. Всі знаємо, що американським дітям і не сняться такі подвиги, як поїздка до Києва за тітчині гроші, призначені для дитячих ласощів, щоб перестерегти любу тітку і добрих родичів проти небезпеки! Але Галун-Блак має відвагу донести до свідомості американської дитини ці жахливі істини, що їм не вірять і дорослі „прогресисти” та деякі навіть емігранти нової хвилі, які збайдужіли й звихнулись за кілька років...

Авторка не лише бистріше, сердечніше оцінює трагічне положення українського населення на пограбованій землі, вона намагається видобути з нанесеного п'ятдесятьма роками советського намулу правдиву історію, свідків героїчної минувшини (церква, дуб Хмельницького) — і показати дитину, що, як фенікс, виростає з попелу озвіріння, яничарства, отупіння і невірності. Вона показує тип для прикладу, тип героїчної маленької істоти, як колись це робив славний італійський дитячий письменник в часи австрійського поневолення його батьківщини, Едмондо де Амічіс, у книзі „Серце”, як робила „Шевченкова доня”, Марко Вовчок, пишучи французькою мовою про маленьку Марусю, що допомагала своїй Батьківщині у боротьбі проти татар.

Книжки п. Галун-Блак перекладають з англійської на інші європейські мови.

З В Е Р Н Е Н Н Я ДО УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА В СПРАВІ ПРЕСОВОГО ФОНДУ „ВІСНИКА”

Вельмишановні Передплатники і Прихильники „Вісника”!

Про завдання української незалежної преси у вільному світі не приходиться говорити. Кожний свідомий українець знає, яку важливу роль вона виконує серед еміграційної громади. Але загальновідоме є також її важке матеріальне положення. Немає ні одного українського періодичного видання, яке було б фінансово нормально забезпечене прибутками з передплат.

Журнал „Вісник” не становить винятку. Його видає Організація Оборони Чотирьох Свобід України вже повних 20 років, завдячуючи виключно підтримці наших Друзів, які жертвують кожного року на його пресовий фонд.

Практика показала, що тільки здорова самостійницька преса на еміграції може відігравати поважну роль в допомозі українському народові у його боротьбі з московським окупантом, що, наклавши на обличчя маску „миру”, опановує чимраз ширші кола західного суспільства, не оминаючи й зорганізованої еміграційної спільноти. Не важко вгадати, що хочуть досягнути московські більшовики. Їхня ціль — довести українську спільноту на чужині до стану байдужості, посягати на довіру до наших провідів, скерувати наші зацікавлення на матеріальні речі, тим самим притупити нашу увагу до страшного стану в Україні і нарешті підірвати матеріальну базу антикомуністичних громадських і політичних установ. Український Визвольний Фронт більшовики інтенсивно поборюють в першу чергу.

Тому, проголошуючи цьогорічну кампанію збірки на пресовий фонд „Вісника”, ми звертаємося до всіх членів Організацій Українського Визвольного Фронту, передплатників, прихильників і всіх людей доброї волі з закликом: **ЖЕРТВУЙТЕ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД, ВИРІВНІЙТЕ СВОЄЧАСНО ПЕРЕДПЛАТУ, ПРИБДНУЙТЕ НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ** і допоможіть вдержати НАШ журнал на досьогочасній височині!

Ми не шукаємо підтримки в чужих, бо чужі фонди зобов'язують. Ми звертаємося за підтримкою до українського патріотичного громадянства, бо тільки їхні фонди можуть забезпечити нам свободу дії і допоможуть виконувати нашу повинність супроти України, що стоїть у важкій боротьбі за свою державну волю. Останні події в Україні — вивози і суди над українською патріотичною молоддю, посилення русифікації — кличуть о помсту до Неба, а нас закликають до посиленої дії на всіх відтинках!

ВИДАВНИЦТВО „ВІСНИКА” ООЧСУ

Нехай цікавить тебе не кількість, а якість твоїх шанувальників: не подобатися поганим — для людини похвально.

Сенека

Організації Українського Визвольного Фронту в Чикаго, Ілл., діляться з своїм членством та українським громадянством сумною вісткою, що 17 жовтня ц. р. після довгої і тяжкої недуги відійшов у вічність провідний і активний член УВФ в Чикаго

с.л. пам. полк. **БОРИС ШЕВЧЕНКО**

Вельмишановній Вдові і Родині складають найщиріші співчуття

Організації
Українського Визвольного Фронту
в Чикаго

ПОДІЇ ВЕЛИКІ І МАЛЕНЬКІ

ПАН ПРОФЕСОР ГОВОРЯТЬ...

Десь у грудні, а може навіть у листопаді минулого року українська громада Сан Франсіско в Каліфорнії запросила професора М. Панасенка на храмове свято. Промови пана професора не було в святочній програмі, і заговорили вони несподівано, за дозволом, кажуть, голови місцевого Відділу УККА п. Лисяка.

Пан професор, „спеціаліст” від бандерівських справ, розповіли українській громаді про бандерівців ось такими словами:

— Як реакція проти комунізму, у Німеччині виник націоналізм, а в Італії — фашизм. Тоді ж, особливо під час другої світової війни, українці унаслідували німецько-італійський націонал-фашизм. Після війни деяка частина українських націоналістів зрезигнувала з своїх фашистських позицій, і лише невелика група бандерівців залишилася на фашистських позиціях. Ця група не знає демократії, вона є тоталітаристичною й не може співпрацювати з демократичними середовищами.

Стільки наплели громаді професор Панасенко, голова Т-ва Прихильників УНРади в Сан Франсіско.

Радимо старенькому професорові не кидати науки і вчитися далі. Вивчати передусім політичну азбуку. Бо відомостями про український націоналізм далеко перевищують його навіть учні 5-ої класи.

Дивним дивом професор у своїй промові ані словом не згадали про московських гнобителів України.

„ХВАЛИ МЕНЕ, МАТУСЕНЬКО”

Роман Рахманний, постійний співробітник „Нашої Мети”, що появляється в Торонто, Канада, пишучи про найвизначніших українських журналістів 1965-го року, на перше місце поставив п. Петра Волниака, редактора і видавця журналу „Нові Дні”. На друге місце ред.

Рахманний поставив покійного вже д-ра М. Шлемкевича і його журнал „Листи до Приятелів“, бо, мовляв, ці „Листи“ є зразками характерности і мужности. На третє місце поставлено д-ра Тому Лаличака, редактора і співвидавця газети „Українське Життя“.

Не збираємося заперечувати журналістичних здібностей вище згаданих „королів“ року, але... самі здібності, якщо вони йдуть впарі з духовим банкрутством, не приносять користи українській визвольній справі. І цього повинен бути свідомий „номінатор“.

Аматорам курйозів

Як доповнення збірок еміграційних курйозів може бути новий „позапартійний орган української вільної і ні від кого незалежної думки“ — циклоstileвий журнал „Читаймо всі“. Виходить цей журнал у Нью Йорку, і його редактор заявляє, що є він (не редактор!) „загальноукраїнським надбанням“. Майже всі вміщені в цьому виданні статті та ілюстрації належать редакторському перу, так само, як і „правопис“ його власного винаходу („цьогодня“, „обличче“, „ідеял“...).

Евентуальних читачів і передплатників редакція інтригує таким „оголосом“ (правопис оригіналу): „Є ще багато цікавих речей, про які Ви можливо й не чували. От, скажім, хоча б про таку справу, як ось „Чи живуть наші померлі? Якщо живуть, то де саме і як?“ Є цікаві знання й із інших галузів, які важливо знати в наш час, час атомової бомби, космоплавства. Бо наука, офіційна, претяється в Космос, а на нашій Землі ще так багато нез'ясованих справ, що й голову можна в їх зламати“.

Двічі регабілітований Чубар

З нагоди 75-річчя з дня народження Власа Чубаря вміщено в новоульмівських „Українських Вістях“, офіційні УРДП, присвячений йому Юрієм Гайдарем панегірик під назвою „Влас Чубар — голова уряду УРСР“. В цьому панегірику читаємо дослівно таке:

Влас Чубар „був головою уряду Радянської України в її найкращу добу. Цей „син запорозького степу“ включився „в будівництво України“ ще в 1920 році. Він гостро виступав проти русифікації України „разом з такими видатними українськими комуністами, як Микола Скрипник, Григорій Гринько, Олександр Шумський... провадив політику ліквідації залишків колоніалізму, здійснення принципів рівноправности і самоуправи, записаних у конституції Союзу Радянських Республік“. Що більше — він „підніс національну свідомість українського народу“.

Для читачів новоульмівських „Українських Вістей“ коротка довідка:

Влас Чубар (1891 — 1939) — ортодоксальний, „твердокам'яний“ большевик, член компартії з 1907 року, активний учасник „великого жовтня“, з кінця 1920 р.

член „Укрревкому“, що винищував цвіт української нації, промотор у переведенні т. зв. суцільної колективізації, в якій сплюндровано українське село, і один із головних спрчинців великого голоду 1932-33 років, від якого згнули мільйони українських селян. З 1920 до 1934 року Влас Чубар був членом Політбюро ЦК КП(б)У, а з 1935 р. — членом Політбюро ЦК ВКП(б). Це Влас Чубар в період колективізації, коли українські селяни не хотіли йти до колгоспів, казав: „Ну й нехай здихають з голоду ці ледарі!“ Про Власа Чубаря тепер совєтські регабілітатори пишуть, що „згинув він унаслідок необґрунтованих обвинувачень в часах культу особи Сталіна“.

Нехай уважно прочитають все це читачі новоульмівських „Українських Вістей“.

МОСКОВСЬКА НАХАВНІСТЬ

„Літературна Україна“, а за нею і обіжник КГБ „Вісті з України“ вмістили статтю М. Жебеленка п. з. „І оживе історія“. В цій, вибачте за слово, „статті“ М. Жебеленко пише про фортецю запорозьких козаків, острів Хортицю, про походи козаків на Крим і Туреччину, про козацьких гетьманів... Було б усе гаразд, якби Жебеленко на тому й закінчив. Однак, щоб засвідчити свою відданість московському окупантові, він вдається до низькопоклонства і перекручування історичної правди. Він пише:

„Тут, на цьому острові, починалася історія визвольної війни, що закінчилася мудрим актом возз'єднання України з Росією... Враховуючи велике історичне значення острова, Рада Міністрів УРСР оголосила Хортицю історично-культурним заповідником з метою увічнення пам'ятних місць, зв'язаних з запорізьким козацтвом, яке відіграло прогресивну роль в історії братніх українського та російського народів... В парку відпочинку будуть встановлені пам'ятні знаки особам, які відвідували Хортицю — Рум'янцеву, Суворову, Кутузову, Горькому...“

Десь в глухому куті поставлять, мабуть, пам'ятник і Тарасові Шевченкові.

КРОКОДИЛЯЧІ СЛЪОЗИ НАД ДОЛЕЮ ЕМІГРАНТІВ

У совєтській пресі чимраз частіше появляються сентиментальні нариси і оповідання про „нещасливу долю“ емігрантів у ЗДА, Канаді, Аргентині і інших країнах, де поселились наші люди. Ось в скороченні один з таких нарисів, що його написала „домашня господиня“, колишня емігрантка в Аргентині, Катерина Келлер, що нібито тепер проживає в Стрию, Львівської області:

„Якось сиділа я на лагідному сонечку, а поруч дівча з кісками над книжкою схилилось. Либонь, школярка, бо по кілька разів повторювала прочитане. Я прислухалась і почула знайомі рядки з поезії Івана Франка:

Коли побачиш...

Жінок худих, блідих, аж серце рвешь,
Зів'ялих, мов побите градом жито...

Коли побачиш...

Як матері у виходках дітей
Задитькують, годують і колишують...
Се — емігранти.

Читало дівча ці рядки, завчало їх і, мабуть, не уявляло, що за ними стоїть...

Понад тридцять років, молодість, половину життя, я провела на чужині. В заокеанських краях я не зустрічала жінки, яка б сказала: „От сьогодні я працювала з радістю“. Там праця перетворилася в прокляття, непосильний тягар, приниження... А найгірше, найболючіше, як багатом стьобало, презирливе: „Геть звідси, чужинко!“

Усе це вже позаду, — згадує К. Келлер. — Часом мені здається, що Франції, Аргентини взагалі не було в моєму житті... У нас жінки також працюють багато, але їх праця приносить їм не лише матеріальний достаток, а й душевне задоволення. Во на охороні їх інтересів стоїть закон, все наше суспільство..."

Ми знаємо, що „домашня господиня“ Катерина Келлер тут ні при чому. Але в якого рибка позичали очі оті особи з „товариства культурних зв'язків“, коли підказували Келлер писати ці слова про опіку советської влади над українською жінкою?

Л-ць — Ар-х

І СМІХ І СЛЪЗИ

У КОЖНОГО Є ЗУБИ...

(З підсоветського гумору)

Тиждень тому, коли я повертався з роботи, двоє хуліганів перестріли мене в глухому завулку і, вимагаючи грошей на горілку, вибили мені пару зубів.

Хуліганів затрамали, записали в міліції їхні адреси і, взявши розписки, відпустили ночувати додому.

Другого дня, повернувшись від зубного лікаря, я знайшов на столі записку. В ній сповіщалося, що мою скаргу про вибиті хуліганями зуби розглядатиме товариський суд за місцем проживання порушників громадського порядку.

Першим на товариському суді виступив я. Спочатку показав кожному членові суду чималу щербину, яка чорніла в мене на місці колишніх зубів, і коротко розповів, як було діло.

— Та-а-а-к, це Василева робота... — заглянувши мені в рот, глибокодумно мовив найстарший член товариського суду. — Признавайся, твоя?

І він грізно подивився на пикатого лобуря, що сидів на лаві навпроти.

— Моя... — знехотя буркнув Васько.

— Ай-я-я-й! Як же в тебе рука піднялася на чужі зуби? — сказав мій сусід справа і чомусь почервонів, як старша дружка після поцілунку старшого боярина.

— Я більше не буду, — підшморгнув носом Васько. — Правда ж, ми більше не будемо, Вітю?

— Кров з носа, не будемо!

— У мене запитання до потерпілого, — підвівся з-за столу мій сусід зліва. — Оті ваші два зуби... ну, що вибили Василь і Віктор... Вони у вас як?.. Були цілком здорові? Ніколи не боліли?

— Дозвольте, а яке це має значення?

— Гм... Велике! Здоровий зуб — це такий здоровий зуб. Правильно я кажу, товариші?

— Ну, гаразд. Один із вибитих зубів у мене був запльомбований...

— От бачите!

— Що ж по-вашому, його має право вибити кожен хуліган?

— Я цього не сказав. У мене в самого дві коронки на зубах. І все ж я гадаю, що через зіпсований зуб не варто псувати собі нерви.

— Але ж у мене, крім хворого, ще й здоровий зуб вибили!

— Правильно! Це як розділити на Василя й Віктора по півзуба на брата. Зважаючи на цю обставину, я пропоную відпустити хлопців з миром. Вони ще молоді, це їхні, сказати б, перші в житті зуби... Критику вони, по-моєму, зрозуміли правильно, зарубали собі на носі і намотали собі на вус...

— Зарубали... — сказав Василь.

— Зарубали! — підтвердив Віктор.

— От бачите! Хто за те, щоб помилувати хлопців на перший раз? Один, два, три, чотири... Одноголосно... Коли я, вкрай розчарований, повертався з товариського суду додому, мене по дорозі наздогнав один із його найактивніших членів і примирливо поклав мені руку на плече:

— Ну, ну, не гнівайтесь... Ви спробуйте побути в нашій шкурі. Сьогодні ми станемо на захист ваших вибитих зубів, яких, до речі, вже не повернеш, але де гарантія, що завтра той самий Василь чи Віктор не здумав полічити зуби мені? На жаль, у кожного з нас є зуби...

І справді, яке безвихідне становище!

Олекса Вусик („Прапор")

ЯКА РІЗНИЦЯ?

— Яка різниця між Брежнєвим і Хрущовим?

— Жадної, але Брежнєв не знає про це.

**

— Яка різниця між советським ліліпутом і американським? — питає учень учителя в советській школі.

— Советський ліліпут далеко вищий на зріст, — відповідає учитель.

**

Оголошення на дверях крамниці у Полтаві: „Яець нема і невідомо“.

РОЗМОВА ПРИЯТЕЛІВ

— Ну, що ж сказав тобі лікар?

— Казав не пити вина і пива.

— А горілки?

— Про те нічого не казав.